

Nr 77.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående utbyggnaden av ett försöks- och forskningsinstitut på jordbrukets område vid Röbbäcksdalen i Västerbottens län; given Stockholms slott den 8 februari 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Sam. B. Norup.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen framläggas förslag om vissa ytterligare åtgärder för förverkligandet av det principbeslut om inrättande av en försöksgård m. m. vid Röbbäcksdalen utanför Umeå som fattades vid 1949 års riksdag. Sålunda förordas att medel nu skola anvisas till uppförande av de byggnader, som erfordras för att verksamheten vid försöksgården skall kunna igångsättas — institutionsbyggnad, ekonomibyggnader och en tjänstebostad m. m. — ävensom till viss utrustning samt för utvändiga ledningar, vägar och planeringsarbeten vid försöksgården. I detta sammanhang äskas vidare medel till vissa byggnadsarbeten vid Stenstugu försöksgård och till visst markförvärv vid Öjebyns försöksgård. För dessa ändamål begäras för budgetåret 1952/53 följande anslag, nämligen dels å driftbudgeten ett reservationsanslag av 86 000 kronor till Inventarier och utrustning m. m. för försöksgård vid Röbbäcksdalen, dels å kapitalbudgeten ett investeringsanslag av 605 000 kronor under Statens allmänna fastighetsfond till Byggnadsarbeten för försöksgård vid Röbbäcksdalen samt ett investeringsanslag av 480 000 kronor under Statens affärsverksfonder: Domänverket till Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 8 februari 1952.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, DANIELSON, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, *fråga angående utbyggnaden av ett försöks- och forskningsinstitut på jordbrukets område vid Röbbäcksdalen i Västerbottens län* samt anför därvid följande.

Inledning.

I sitt betänkande angående forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område i Norrland (SOU 1946: 16) föreslog norrlandskommittén, att en försöksgård och en central forskningsinstitution för norrländska jordbruksfrågor skulle inrättas vid Röbbäcksdalen utanför Umeå i Västerbottens län. På grundval av betänkandet och de däröver avgivna yttrandena föreslog Kungl. Maj:t i propositionen nr 41 till 1949 års riksdag, bland annat, att principbeslut skulle fattas om att inrätta en försöksgård vid nämnda plats och att dit förlägga viss forskningsverksamhet på jordbrukets område. Riksdagen biföll detta förslag (skr. nr 347).

Den 2 december 1949 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla högst tre sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag angående utbyggnaden av den centrala forskningsinstitutionen för norrländska jordbruksfrågor m. m. Med stöd av detta bemyndigande tillkallade dåvarande departementschefen, statsrådet Sträng, den 5 december 1949 såsom sakkunniga generaldirektören E. F. L. Lindberg, tillika ordförande, överinspektören för försöksväsendet på lantbrukets område Y. A. Gustafsson samt direktören i Sveriges lantbruksförbund E. Sjögren, Stockholm.

De sakkunniga, vilka antagit benämningen Röbbäcksdalsutredningen, avlämnade den 12 december 1950 ett delbetänkande angående den första utbyggnaden av försöksgården vid Röbbäcksdalen (stencilerat). På grundval av betänkandet och de däröver avgivna yttrandena föreslog Kungl. Maj:t i propositionen nr 45 till 1951 års riksdag, att till markförvärv m. m. för

en försöksgård vid Röbbäcksdalen skulle å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder: Domänverket för budgetåret 1951/52 anvisas ett investeringsanslag av 412 200 kronor. Propositionen bifölls av riksdagen (skr. nr 334).

Utredningens fortsatta arbete har avsett den forsknings- och försöksverksamhet, som enligt utredningens uppfattning i första hand bör komma till utförande vid Röbbäcksdalen, samt de byggnadsföretag och investeringar som erfordras härför. Resultatet av detta arbete har framlagts i ett betänkande med förslag rörande fortsatt utbyggnad av forsknings- och försöksverksamheten vid Röbbäcksdalen (stencilerat), vilket betänkande utredningen avgivit den 17 november 1951.

Över betänkandet ha efter remiss utlåtanden avgivits av statskontoret, lantbruksstyrelsen, byggnadsstyrelsen, styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, som jämväl överlämnat gemensamt yttrande av lärarkollegiet och försökskollegiet, styrelserna för statens växtskyddsanstalt, statens centrala frökontrollanstalt, statens maskin- och redskapsprovninganstalter samt statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader, jordbrukets forskningsråd samt länsstyrelserna, lantbruksnämnderna och hushållningssällskapen i de fem norrländska länen utom länsstyrelserna i Gävleborgs och Västernorrlands län samt lantbruksnämnderna i Jämtlands och Norrbottens län.

I sitt nu avgivna betänkande föreslår kommittén att den planerade försöksgården vid Röbbäcksdalen skall erhålla de byggnader som erfordras för verksamheten. Utredningen anser att medel under budgetåret 1952/53 böra anvisas för uppförande av en institutionsbyggnad, en försökslada, ekonomibyggnader samt en tjänstebostad för driftsledaren vid gården. Vidare böra medel anvisas för anskaffande av erforderlig maskinell utrustning för jordbruksdriften och viss utrustning för verksamheten ävensom för anläggande av vissa vägar m. m. Kostnaderna för nu nämnda byggnadsarbeten och utrustning beräknas till sammanlagt 1 113 000 kronor. Härjämte behövs enligt utredningen ett anslag å 25 000 kronor för täckande av gårdens driftskostnader under budgetåret 1952/53.

Utredningen förordar vidare att medel för budgetåret 1952/53 skola anvisas för uppförande och inrättande av erforderliga lokaler för en filial till statens växtskyddsanstalt och en filial till statens centrala frökontrollanstalt. Om dessa båda filialer inrymmas i en gemensam institutionsbyggnad, beräknas kostnaden för ändamålet komma att uppgå till 662 000 kronor. För utrustning åt statens centrala frökontrollanstalts filial beräknar utredningen ett belopp av 45 000 kronor. För avlöningar och driftskostnader vid växtskyddsanstaltens filial beräknas ett belopp av 27 700 kronor bli erforderligt för nästa budgetår. Utredningen föreslår slutligen att vid 1952 års riksdag skall fattas principbeslut om att vid Röbbäcksdalen skall inrättas en avdelning under statens jordbruksförsök med en statsagronom som föreståndare. Utredningen förordar även ett av styrelsen för statens maskin-

och redskapsprovningssanstalter tidigare framlagt förslag om inrättande av en särskild provningsavdelning vid Röbbäcksdalen.

Utredningen avser att i ett följande betänkande framlägga förslag till slutlig utbyggnad av ifrågavarande forskningsinstitution.

I detta sammanhang torde jag slutligen få erinra att *styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* i skrivelse den 6 oktober 1951 hemställt att för budgetåret 1952/53 ett belopp av 236 500 kronor skall anvisas till olika byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar. Då samtliga frågor rörande anslag till byggnadsarbeten vid statens försöksgårdar synts böra behandlas i ett sammanhang, har Kungl. Maj:t i riksstatsförslaget för nästa budgetår (bil. 30: kapitalbudgeten: jordbruksdepartementet, p. 2) på min hemställan upptagit anslaget med allenast beräknat belopp. Anslaget har därvid preliminärt uppförts med ett belopp av 1 000 000 kronor. Jag torde nu få återkomma till denna anslagsfråga.

Röbbäcksdalsutredningens förslag.

Allmänna synpunkter.

Utredningen framhåller, att vid planeringen av organisationen av forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område i Norrland hänsyn måste tagas till såväl allmänt norrländska jordbruksproblem som till geografiskt mera begränsade sådana. Utredningen anför rörande dessa olika problem bland annat följande.

De allmänt norrländska jordbruksproblemen äro ej likartade över hela Norrland. I södra delen av Norrland, i första hand då i Gästrikland, förete problemen exempelvis betydande likheter med dem som föreligga i norra Svealand. I den norrländska skogsbygden och norr därom framträda de speciella norrlandsproblemen mer och mer tydligt. Mest utpräglade möta vi dem i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Vegetationsperiodens längd i Sverige varierar betydligt. Exempelvis uppgår den till ungefär 250 dagar i Skåne mot knappt 160 i höjd med Luleå. Ännu kortare är vegetationsperioden i det inre Norrlands högläntare områden. Den kan på samma breddgrad anses avtaga 5 å 6 dagar för varje 100 m stigning, vilket t. ex. för Storsjöbygden innebär en förkortning av växttiden med 15—20 dagar i jämförelse med förhållandena i kustbygden vid Härnösand. Under vegetationsperioden är emellertid medeltemperaturen icke mycket lägre i t. ex. Luleå än i Skåne. För månaden juli är normaltemperaturen vid 56 breddgraden $+17,0^{\circ}$ mot $+15,9^{\circ}$ vid 65 breddgraden.

Norrlands nordligaste del sträcker sig omkring 2,5 breddgrader in över polarområdet, vilket innebär, att solen här under en del av vegetationsperioden står över horisonten under hela dygnet. Något större odlat område finnes dock ej norr om polcirkeln. Även inom det övriga Norrland råda speciella ljusförhållanden, som tillsammans med vissa andra omständigheter under sommarhalvåret och särskilt under vegetationstiden måste anses ha en gynnsam inverkan på växtligheten.

Temperatur- och ljusförhållanden äro två för växtproduktionen mycket betydelsefulla klimatement, i det de utöva inflytande på assimilationen,

växternas tillväxtfaser, blomning, mognad m. m. Det norrländska klimatet anses i allmänhet lämpligt för odling av vallväxter och grönsaker. Men den kombination av temperatur och ljus, som är rådande i stora delar av Norrland, är även mestadels gynnsam för odling av stråsäd. Genom de gynnsamma ljusförhållandena förkortas mognadstiden i norr. Enligt utförda undersökningar mognar exempelvis havresorten Guldregn II 17 dagar tidigare i Ångermanälvens dalgång (Lännäs) än i Svalöv (Skåne). Försök med den tidiga norrlandshavresorten Orion II har givit ett liknande resultat. Norr om Ådalen synes ej förbättringen i ljusförhållandena vara tillräcklig för en ytterligare förkortning av havrens mognadstid. Denna förlänges i stället.

Det i Norrland ofta ansenliga snötäcket är av särskild betydelse för växtodlingen, dels genom att det hindrar kylan att tränga ner i jorden, varigenom växternas övervintring underlättas, och dels genom att det i viss grad ackumulerar vinternederbörden för vegetationsperioden. Nederbörden under denna växlar. Den är i vissa områden, t. ex. övre Norrlands kustområde, under våren något väl knapp men har i odlingsbygderna i allmänhet ej några för växtodlingen besvärande värden.

Klimatet i norra Sverige återverkar icke endast på växtodlingen därstädes, utan även på husdjursskötseln (raser och utfodring), utformningen av ekonomibyggnader, omhändertagandet och förädlingen av jordbrukets produkter m. m. Vi möta därför även av dessa förhållanden betingade specifika problem.

De lokalbundna problemen äro i viss mån av annan art än de allmänt norrländska jordbruksproblemen och äro föranledda av jordart, till sin utbredning begränsade klimattyper m. m.

De i det föregående berörda allmänt norrländska jordbruksproblemen böra enligt utredningens uppfattning särskilt beaktas. Genom en gemensam förläggning till Röbbäcksdalen av vissa filialer till olika riksinstitutioner på jordbruksforskningens område skulle bättre förutsättningar skapas härför än som hitintills varit rådande. Utredningen understryker att de enskilda filialernas arbetsprogram beträffande såväl nyssnämnda problem som geografiskt mera begränsade sådana givetvis bli beroende av vederbörande riks-institutions organisation och tillgång till lokala försöksorgan m. m. Den gemensamma förläggningen torde emellertid i och för sig kunna medföra att de allmänt norrländska jordbruksproblemen komma att ägnas en större uppmärksamhet och ges ökat utrymme i filialernas arbetsprogram. En förutsättning härför är givetvis även att tillräcklig och kvalificerad personal anställs vid filialerna.

Utredningen anser att utbyggnaden av filialerna av olika skäl bör ske etappvis. I direktiven för utredningen framhålles detta som önskvärt med hänsyn till de relativt stora kostnader, som man måste räkna med att en fullständig utbyggnad kommer att medföra. Härtill kommer enligt utredningen att försöksgårdens jord icke är i sådan hävd, att den kan användas till försök för samtliga institutionsfilialer förrän om något år. Jordens nuvarande tillstånd är nämligen växlande från skifte till skifte på grund av att dessa burit olika grödor och behandlats på olika sätt. Dessutom måste hänsyn tagas till den tillfälliga ojämnhet i jorden, som kommer att uppstå genom täckdikningen. Det föreligger vidare olika angelägenhetsgrader för de

ifrågasatta filialerna. Utredningen har därför valt att i förevarande betänkande huvudsakligen behandla de filialer, som enligt utredningens uppfattning snarast böra upprättas vid Röbbäcksdalen. Utredningen avser att i ett slutbetänkande framlägga förslag angående de övriga forskningsinstitutioner, som synas böra förläggas till Röbbäcksdalen.

Enligt utredningens uppfattning bör efter den första utbyggnaden följande forsknings- och försöksverksamhet på jordbrukets område påbörjas vid Röbbäcksdalen:

1. Växtodlingsförsök vid en avdelning under statens jordbruksförsök;
2. Maskin- och redskapsprovningar vid en filial till statens maskinprovningar;
3. Växtskyddsverksamhet vid en filial till statens växtskyddsanstalt;
4. Frökontrollverksamhet vid en filial till statens centrala frökontrollanstalt; samt
5. Täckdikningsförsök genom avdelningen för dräneringsförsök vid lantbrukshögskolans hydrotekniska institution.

Utredningen har vidare övervägt möjligheterna för följande forsknings- och försöksverksamhet vid Röbbäcksdalen:

1. Utfodringsförsök under ledning av statens husdjursförsök;
2. Växtförädling vid en substation eller filial till Sveriges utsädesförening;
3. Trädgårdsförsök vid en försöksstation under statens trädgårdsförsök;
4. Kemisk analysverksamhet vid en filial till lantbrukshögskolans och statens lantbruksförsöks analyslaboratorium.

Statens lantbruksförsöks arbetsuppgifter vid försöksgården och försöksgårdens organisation.

Växtodlingsförsök. Utredningen berör inledningsvis den försöksverksamhet, som för närvarande bedrivs av statens jordbruksförsök, och anför här- om följande.

Den av statens jordbruksförsök bedrivna försöksverksamheten utföres förutom vid Ultuna i olika delar av landet dels vid fasta försöksstationer och försöksfält och dels i samarbete med hushållningssällskapen genom s. k. skrivelseförsök och lokala försök. Skrivelseförsöken utföras av hushållningssällskapen efter anmodan av statens jordbruksförsök och för dess räkning, under det att de lokala försöken tillhöra sällskapens eget försöksprogram. Växtodlingsförsök utföras vidare vid de statliga försöksgårdarna, vilkas försöksprogram upprättas i samråd med föreståndaren för statens jordbruksförsök och fastställas av styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök. Dessa försöksprogram äro i vissa avseenden fristående från försöksanstaltens arbetsprogram och ha delvis lokal karaktär. En viktig uppgift för försöksgårdarna är sålunda att bearbeta sådana lokala problem, som ej kunna lösas genom annan lokal försöksverksamhet. De härav föranledda försöken ingå delvis i s. k. serieförsök, vilka utföras på ett flertal platser, men utgöras även av s. k. specialförsök, för vilka särskild försöksteknisk

utrustning erfordras. De senare kunna utföras antingen i försöksgårdarnas egen regi eller i samarbete med någon forsknings- eller försöksinstitution.

Arbetsuppgifterna för statens jordbruksförsök avse huvudsakligen frågekomplex inom större jordbruksområden. För att belysa sådana problem utlägges företrädesvis samma försöksserie på ett flertal platser. Resultaten från dylika serier bli därigenom vägledande för hushållningssällskapens lokala försök. Sällskapen ha nämligen som en viktig uppgift att kontrollera reproducerbarheten av på andra håll eller från ett begränsat material uppnådda utslag.

I betänkandet uttalas härefter, att den ifrågasatta forsknings- och försöksverksamheten på växtodlingens område vid Röbbäcksdalen huvudsakligen bör inriktas på mera allmänt norrländska problem. Då verksamheten därmed i vissa avseenden får en annan karaktär än verksamheten vid en vanlig försöksgård, anser utredningen det riktigast, att den organiseras som en underavdelning till statens jordbruksförsök och får en sådan organisation, att den kan jämföras med de nuvarande avdelningarna vid Ultuna.

Utredningen framhåller att en dylik åtgärd möjligen kan anses innebära ett avsteg från jordbruksförsökens nuvarande organisation med samtliga avdelningar förlagda till Ultuna och med ett för varje avdelning bestämt, från övriga avdelningar avgränsat arbetsområde. Den finner det emellertid uppenbart, att de allmänt norrländska jordbruksproblemen på växtodlingsområdet böra bearbetas av en härpå särskilt inriktad forsknings- och försöksavdelning. Växtodlingen i Norrland domineras nämligen av foderväxtodlingen, vars problem där äro olikartade dem som föreligga i mellersta och södra Sverige. De arbetsuppgifter, som med anledning härav torde komma att åligga den ifrågasatta nya avdelningen för statens jordbruksförsök, bli enligt utredningens uppfattning betydande och specifika. Inrättandet av Norrlandsavdelningen, vilket kommer att medföra en önskvärd förstärkning av jordbruksförsökens arbetskapacitet på växtodlingsområdet, synes därför icke innebära någon annan förändring i statens jordbruksförsöks organisation än den som föranledes av avdelningens förläggning till Röbbäcksdalen. Det understrykes även, att denna avdelning givetvis måste ha ett mycket intimt samarbete med övriga avdelningar inom statens jordbruksförsök och att samråd med dessa bör ske i fråga om arbetsprogram, arbetsuppgifter m. m.

I betänkandet anföres, i anslutning till det nu föreslagna, att försöksjorden vid Röbbäcksdalen utgöres av skiften, vilka icke varit särskilt intensivt brukade. Den bör därför lämpa sig särskilt väl för undersökningar angående effekten av olika produktionsstegrande faktorer. Av stort intresse vore att på densamma utföra växtföljdsförsök. Även betesförsök böra komma i fråga. Efter samråd med betesavdelningen vid statens jordbruksförsök ha redan vissa åtgärder vidtagits för att bland annat, så snart förhållandena det medge, påbörja jämförande försök mellan lång- och kortvariga betesvallar. Sistnämnda försök avses skola ingå som ett led i den av statens jordbruksförsök med särskilt statsanslag bedrivna betesförsöksverksamheten i Norrland.

Med det anförda har utredningen enligt vad den understryker endast an-

tytt några få av de arbetsuppgifter, som kunna tilldelas Norrlandsavdelningen av statens jordbruksförsök.

Husdjursförsök. Utredningen anför att husdjursförsöksverksamheten i Norrland hitintills huvudsakligen bedrivits vid statens försöksgård Öjebyn. Smältbarhetsförsök ha även utförts vid Offers försöksgård. I det av 1949 års försöksgårdskommitté avgivna betänkandet med förslag till utbyggnad av det statliga försöksgårdssystemet framlade kommittén beträffande Öjebyn ett byggnadsprogram, vars genomförande skulle möjliggöra en husdjursförsöksverksamhet av ganska betydande omfattning. Utredningen har ej funnit anledning att föreslå någon förändring i de planer, som utformats av försöksgårdskommittén. Enligt utredningens mening bör Öjebyns försöksgård utbyggas så, att där även kunna utföras utfodringsförsök i större skala med nötkreatur och svin samt möjligen även med fjäderfä. En fullständig utbyggnad för ifrågavarande ändamål torde emellertid förutsätta en utökning av försökspersonalen vid gården. Utredningen avser att i sitt slutbetänkande framlägga förslag härom.

En viss husdjursförsöksverksamhet bör dock enligt utredningen bedrivas även vid Röbbäcksdalens försöksgård. För de betesförsök, som planeras där, erfordras betesdjur. Vidare bör djurbesättningen vid gården utnyttjas för försöksändamål i den utsträckning, som befinnes lämplig och är erforderlig för statens husdjursförsök. Utredningen framhåller att statens husdjursförsök uttryckt önskemål om att få utföra smältbarhetsförsök med nötkreatur vid Röbbäcksdalen. Vidare erinras om att lantbruksstyrelsen i sitt betänkande den 23 februari 1946 med förslag angående svinstamkontrollens organisation m. m. ansett det önskvärt att en avdelning för svinstamkontroll skulle förläggas till Norrland. Då denna kontroll bör vara helt skild från den försöksverksamhet med svin, som förutsättes komma att bedrivas vid Öjebyn, anser utredningen Röbbäcksdalen vara en lämplig förläggningsort för densamma.

Jordbruksdriften vid försöksgården. I utredningens första betänkande framlades ett preliminärt förslag rörande jordbruksdriften vid Röbbäcksdalen. Utredningen har ej funnit anledning till några väsentliga förändringar i detta förslag. Det behov av ekonomibyggnader och maskinell utrustning, som utredningen tidigare beräknat, kvarstår sålunda. Utredningen anser det synnerligen angeläget, att uppförandet av ekonomibyggnaderna påbörjas under budgetåret 1952/53, så att de kunna tagas i bruk sommaren 1953. Därefter bör en kreatursbesättning anskaffas successivt. Anslag härtill kommer att begäras i utredningens slutbetänkande. Staten har från och med den 1 juli 1951 övertagit ansvaret för jordens skötsel. Enligt utredningen är det därför önskvärt att den maskinella utrustningen kan anskaffas under budgetåret 1952/53.

Personalbehov. Utredningen betonar, att en utformning av forsknings- och försöksverksamheten vid Röbbäcksdalen på växtodlingens och husdjurskötselns område enligt förenämnda förslag medför ett personalbehov, vilket avsevärt avviker från det som vanligen föreligger vid de statliga försöksgårdarna. Arbetsuppgifternas art och omfattning vid den föreslagna avdelningen av statens jordbruksförsök synas motivera att en på växtodlingens område väl kvalificerad person skall anställas för att handha ledningen av desamma. Utredningen anser att denne person bör ha statsagronoms tjänsteställning. Statsagronomen bör vid sin sida ha en assistent med uppgift att biträda vid skötseln och bearbetningen av försöken. För de föreslagna husdjursförsöken synes närmast komma att erfordras en assistenttjänst. Sistnämnda befattning kommer att närmare behandlas i utredningens slutbetänkande.

I betänkandet anföres vidare, att tidpunkten, då tjänstemännen vid växtodlingsavdelningen böra anställas, är beroende av frågan hur förvaltningen av försöksgårdens jordbruksdrift kommer att ordnas. Utredningen erinrar rörande denna fråga först om att den i sitt betänkande den 12 december 1950 föreslog, att förvaltningen skulle anförtros en tillfälligt anställd person och att denne skulle påbörja sin verksamhet den 1 juli 1951. Emellertid ansåg dåvarande departementschefen i propositionen nr 45/1951 icke erforderligt, att en särskild förvaltare skulle tillsättas eller att de medel, som utredningen äskat till försöksgårdens förvaltning, skulle anvisas. I stället föreslogs i propositionen att förvaltningen skulle handhas av domänverket med biträde av lantbruksnämnden i länet och — vid behov — i samråd med utredningen. Riksdagen däremot förordade att försöksgården tills vidare skulle förvaltas av lantbruksnämnden. Utredningen anför nu att den anser behovet av förvaltare ännu mera trängande än tidigare. Anställandet av en förvaltare med uppgift att förutom försöksgårdens skötsel ha överinsende över planläggnings- och byggnadsarbetena vid Röbbäcksdalen synes nämligen vara en förutsättning för att dessa arbeten skola kunna genomföras. Utredningen är av den uppfattningen att förvaltaren tills vidare bör vara arvodesavlönad och att arvodet till honom bör bestämmas till 12 000 kronor om året. En lönegradsplacerad befattning bör nämligen icke inrättas, förrän verksamheten vid Röbbäcksdalen pågått någon tid och klarhet vunnits, huruvida denna befattning bör förenas med andra uppdrag, exempelvis uppdrag inom studiegårdsverksamheten.

Om utredningens förslag angående anställande av en förvaltare bifalles, böra enligt betänkandet de för försöksverksamheten erforderliga tjänstemännen icke tillsättas omedelbart. Det kommer nämligen att dröja något år, innan försöksgården är så iordningställd att försöksverksamhet i större omfattning kan påbörjas. Emellertid finner utredningen det angeläget, att avgörande snarast fattas angående de tjänster, som framdeles böra inrättas. Detta gäller särskilt den föreslagna statsagronombefattningen, vars tillsättande med hänsyn till den sakkunnighbedömning, som föreskrives i stadgarerna för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, tar nära ett år i anspråk.

Med anledning av det anförda anser utredningen att vid 1952 års riksdag bör dels anvisas ett anslag av 12 000 kronor till anställande av en förvaltare vid Röbbäcksdalen för tiden 1 juli 1952—30 juni 1953, dels fattas principbeslut om att där skall inrättas en avdelning för växtodling till statens jordbruksförsök med en statsagronom som föreståndare.

Byggnader och utrustning. Utredningen påpekar att de byggnader, som finnas på försöksgårdens område, endast till obetydlig del äro sådana, att de kunna tagas i anspråk för gårdens behov. Ett tämligen omfattande byggnadsprogram måste därför genomföras, om en försöksverksamhet av förut angiven omfattning skall kunna bedrivas vid gården. Sålunda erfordras institutionsbyggnad, försökslada, ekonomibyggnader och vissa bostäder. För att nedbringa kostnaderna för försöksgårdens utbyggnad har utredningen emellertid sökt begränsa byggnadsprogrammet så långt detta varit möjligt utan att äventyra tillgodoseendet av erforderligt lokalbehov under de närmaste åren. Beträffande de olika byggnaderna anför utredningen bland annat följande.

Institutionsbyggnad. Institutionsbyggnaden är avsedd att disponeras av statsagronomavdelningen och försöksgården, varjämte utrymmen i viss utsträckning erfordras för tillfällig personal för specialundersökningar m. m. Byggnaden, till vilken byggnadsstyrelsen med ledning av beräknat lokalbehov uppgjort skisser och kostnadsberäkningar, synes böra utföras i två etapper.

	Antal
Första byggnadsetappen.	
Arbetsrum, sammanlagt 140 m ²	7
Laboratorierum å 40 m ²	2
Kollegierum och bibliotek	1
Arkivrum	1
Grovarbetsrum	2
Arbetshall, garage.	
Växthus 5 × 15 m.	
Erforderliga källarutrymmen.	
Andra byggnadsetappen.	
Lunchrum	1
Elevehushåll rum + kök	2
Praktikantrum	3
Gästrum	1
Arkivrum, mörkrum	2
Förvaringsrum i källare m. m.	

Enligt byggnadsstyrelsens beräkning skulle efter prisläget den 1 juli 1951 kostnaden för utförandet av den första byggnadsetappen uppgå till 416 000 kronor och kostnaden för den andra byggnadsetappen till 201 500

kronor. Utredningen anser att den första byggnadsetappen bör genomföras under budgetåret 1952/53.

Försökslada. För försöksverksamheten erfordras särskilda utrymmen för tröskning och rensning, förvaring av försöksutrustning och utsäden, torkning av prover av olika slag m. m. Sådana utrymmen skulle visserligen kunna inrymmas i ekonomibygnaderna, om dessa dimensionerades med hänsyn härtill. Men då lokalbehovet vid gården i sin helhet måste tillgodoses genom nybyggnad, finner utredningen det ändamålsenligare att en fristående försökslada uppföres. Enligt skisser, som byggnadsstyrelsen uppgjort på uppdrag av utredningen, bör ifrågavarande lada uppföras som en vinkelbyggnad med ena delen (yta 340 kvm) i två våningar och den andra delen (yta 180 kvm) i en våning. I sistnämnda del av byggnaden skall därtill inrymmas två förvaringsrum för redskap. Dessa rum äro avsedda för de i det föregående nämnda filialerna till statens växtskyddsanstalt och statens centrala frökontrollanstalt. Ladan, vilken bör uppföras under budgetåret 1952/53, beräknas kosta 227 500 kronor.

Ekonomibygnader. Utredningen erinrar om att den till sitt betänkande den 12 december 1950 fogat även ett av lantbruksstyrelsens byggnadsbyrå upprättat förslag till ekonomibygnader. Utredningen har ej funnit anledning att ändra detta förslag, vilket uppgjorts med utgångspunkt från ett i sagda betänkande framlagt program angående jordbruksdriften och kreatursbesättningen vid Röbbäcksdalen. Den har emellertid nu låtit byggnadsbyrån överarbeta förslaget. Byggnadsbyrån har därvid samrått med statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader. Denna översyn av förslaget har enligt utredningen närmast föranletts av en önskan att undersöka möjligheterna för viss byggnadsteknisk forskning i samband med byggnadernas uppförande. I remissyttranden över nyssnämnda betänkande framhöll nämligen bland andra lantbruksnämnden i Västernorrlands län önskvärdheten av att få till stånd vissa byggnadsförsök vid försöksgården. Som motivering härför åberopade nämnden den utomordentliga betydelse, som byggnadsproblemet hade för det norrländska jordbruket, då en omfattande förnyelse av ekonomibygnaderna i Norrland framstode som ett livsvillkor för jordbruksdriften. Med anledning av nämnda översyn ha nya skisser utarbetats och ny kostnadsberäkning uppgjorts. Härvid har det enligt utredningen visat sig erforderligt att med hänsyn till den prishöjning, som inträtt sedan sommaren 1950, uppräknat de i den ursprungliga kostnadsberäkningen angivna beloppen med 35 procent. Byggnadsprogrammet omfattar stall för nötkreatur och hästar, vartill anslutits loge för hö och halm, siloavdelning för ensilage och spannmål jämte rotfruktsutrymme samt dessutom ett friliggande gödsvinstall. Med utformningen av ett detaljerat program för byggnadsteknisk forskning vid Röbbäcksdalen bör enligt utredningen anstå till dess de slutliga ritningarna för ekonomibygnaderna uppgöras.

Kostnaderna för nämnda byggnader, vilka enligt utredningens mening om möjligt böra uppföras under budgetåret 1952/53, beräknas nu för nötkreaturstallet m. m. till 185 000 kronor och för gödsvinstallet till 25 000 kronor. I dessa belopp ingå kostnader för installationer av elektricitet, vatten och avlopp men icke för erforderlig maskinell utrustning. Denna utrustning beräknas kosta 20 000 kronor.

Utöver nämnda ekonomibygnader erfordras enligt utredningen jämväl ett lagerhus för potatis. Storleken och utformningen av detta är emellertid beroende av huruvida den förutnämnda avdelningen för svinstamkontroll kommer att förläggas till Röbbäcksdalen. Med anledning härav anser sig utredningen icke nu böra föreslå att något dylikt lagerhus skall byggas.

Bostäder. Beträffande personalens bostäder anför utredningen att Tegs municipalsamhälle ligger så nära den blivande försöksgården, att de flesta tjänstemännen i vart fall till en början utan allt för stora olägenheter kunna bo i samhället. Emellertid bör, med hänsyn till erforderlig tillsyn och övervakning av gården, åtminstone en tjänsteman i ansvarig ställning ha bostad vid denna. Då dessa arbetsuppgifter tillkomma gårdens driftsledare, anser utredningen att bostad i första hand bör anskaffas för denne. Byggnadsstyrelsen har beräknat kostnaderna härför till 70 000 kronor, vilket belopp ungefärligen motsvarar kostnaderna för tjänstebostad åt en befattningshavare i 24 lönegraden.

Utredningen framhåller vidare att bostäder böra anskaffas efter hand för vissa av de helårsanställda arbetarna vid försöksgården. Företagna undersökningar ha visat, att endast ett av de befintliga bostadshusen är så beskaffat, att det kan ombyggas och moderniseras. Kostnaden härför skulle emellertid bli ganska hög. På grund härav och då det ej nu kan avgöras, om dessa byggnader böra vara kvar i en framtida bebyggelse, anser utredningen, att ombyggnadsfrågan tills vidare bör stå öppen. Utredningen avser att i sitt slutbetänkande framlägga förslag härom liksom om bostäder för arbetare över huvud taget. Den anser det dock vara möjligt att använda de befintliga bostadshusen som ett provisorium för en kortare tid.

Maskinell utrustning och övriga inventarier. Utredningen utgår från att den för gårdens drift erforderliga maskinella utrustningen måste helt nyanskaffas. Kostnaderna härför ha beräknats till 50 000 kronor. I denna summa ingår icke det förut angivna beloppet av 20 000 kronor till maskinell utrustning av ekonomibygnaderna.

Angående den utrustning, som erfordras för försöksverksamheten, har utredningen inhämtat uppgifter av statens jordbruksförsök. Denna utrustning, som föreslås innefatta såmaskin, försökströskverk, mindre traktor, vågar, rensningsmaskiner, skördesäckar, jeep med släpvagn samt diverse mindre redskap och utrustning, beräknas kosta sammanlagt 32 000 kronor. Utredningen föreslår, att utrustningen skall anskaffas i två etapper. För budgetåret 1952/53 anser den ett belopp av 10 000 kronor vara tillräckligt.

Kostnaderna för anskaffande av erforderliga inventarier i institutionsbyggnaden ha av utredningen beräknats till 10 000 kronor. I beloppet ha även inräknats kostnader för viss utrustning för växthuset. Ifrågavarande inventarier och utrustning böra enligt utredningen anskaffas under budgetåret 1952/53.

Utvändiga ledningar, vägar, planeringsarbeten. Kostnaderna för utvändiga ledningar, vägar och planeringsarbeten anges i betänkandet, på grundval av den 1 juli 1951 gällande priser, till sammanlagt 100 000 kronor. Utredningen framhåller att Tegs municipalsamhälle ställt i utsikt att utan kostnad för statsverket framdraga vattenledning till en punkt vid gränsen mellan samhället och försöksgården nära det för gården utsedda tomtområdet. Avlopp måste emellertid enligt utredningen anordnas genom en ledning till Degernäsbäcken. Vidare erfordras en särskild reningsanläggning vid gården.

Sammanfattningsvis skulle alltså enligt utredningens beräkningar för bestridande av kostnader för byggnader, utrustning och utvändiga ledningar m. m. under budgetåret 1952/53 erfordras ett belopp av 1 113 500 kronor med följande fördelning å de olika ändamålen.

	Kronor
Byggnader.	
Institutionsbyggnad jämte arbetshall och garage	386 000
Växthus	30 000
Nötkreatursstall med loge m. m.	185 000
Svinstall	25 000
Försökslada	227 500
Bostad till driftsledare	70 000
Utrustning.	
Inventarier i stallar och loge	20 000
Maskinell utrustning å försöksgården	50 000
Försöksutrustning	10 000
Inventarier till institutionsbyggnad	10 000
Utvändiga ledningar, vägar, planeringsarbeten	100 000
	Summa 1 113 500

Kostnader för driften av försöksgården under budgetåret 1952/53. Utöver det arvode till driftsledaren å 12 000 kronor, som utredningen föreslagit, erfordras enligt betänkandet för budgetåret 1952/53 medel till resor för driftsledaren samt till expenser och övriga kostnader. Medelsbehovet för resor och expenser beräknas till sammanlagt 2 000 kronor. Övriga omkostnader, utöver intäkter genom försåld gröda och hyror, har utredningen preliminärt uppskattat till 11 000 kronor. Utredningen betonar dock, att sistnämnda summa är i hög grad approximativ med hänsyn till att det icke varit möjligt att uppgöra en någorlunda tillförlitlig inkomst- och utgiftsstat för gården. Gårdens nettoutgifter under budgetåret 1952/53 antagas sålunda komma att uppgå till sammanlagt 25 000 kronor.

Filial till statens maskinprovningar.

Utredningen erinrar om att den i sitt föregående betänkande behandlat frågan om inrättande av en provningsavdelning för statens maskinprovningar vid Röbbäcksdalen. Därvid föreslog utredningen att provningsavdelningen skulle förläggas inom försöksgårdens område i enlighet med ett såsom alternativ I betecknat förslag i ämnet (jfr IX ht 1951 p. 118).

I betänkandet erinras vidare om att styrelsen för statens maskinprovningar i sina anslagsäskanden för budgetåret 1952/53 ånyo hemställt om medel för ifrågakommande provningsavdelning och därvid alternativt föreslagit att avdelningen som ett provisorium skulle inrymmas i förhyrda lokaler. Utredningen anser, att den föreslagna avdelningen om möjligt bör inrättas nu. Med hänsyn till den omfattande mekanisering, som det norrländska jordbruket för närvarande genomgår, vänta nämligen betydelsefulla problem av ekonomisk art på sin lösning. Utredningen tillstyrker därför liksom tidigare, att avdelningen skall inrättas och att särskilda byggnader för densamma skola uppföras å försöksgårdens område. Enligt utredningen är det därvid fördelaktigt, om byggnadsprogrammet kan genomföras snarast, så att avdelningen kan börja vissa provningar i anslutning till planerade grundförbättringsarbeten vid försöksgården. För avdelningen har preliminärt utsetts en byggnadsplats helt skild från de byggnadstomter, som ifrågasätts för övriga filialer.

Utredningen uttalar även, att den alternativt föreslagna provisoriska lösningen av provningsavdelningens lokalfråga synes böra ifrågakomma endast om en förläggning till Röbbäcksdalen av statsfinansiella skäl för närvarande icke skulle befinnas möjlig.

Filial till statens växtskyddsanstalt.

I betänkandet erinras om att frågan om en intensifierad växtskyddsverksamhet i Norrland behandlats i olika sammanhang under senare år och sist av 1949 års växtskyddsutredning. Röbbäcksdalsutredningen har under arbetets gång vid ett flertal tillfällen haft förbindelse med växtskyddsutredningen. Detta har resulterat i att de båda utredningarna kunnat enas om samma program beträffande frågan om en Norrlandsfilial till växtskyddsanstalten. Växtskyddsutredningen har i sitt betänkande den 2 november 1951 bland annat erinrat om Norrlandskommitténs förslag år 1946 (SOU 1946: 16), att filialer till ett antal centrala forskningsinstitutioner på jordbrukets område skulle förläggas till Röbbäcksdalen utanför Umeå i anslutning till en planerad försöksgård. Växtskyddet var ett av de verksamhetsområden, som skulle representeras vid institutionen. Kommittén motiverade detta förslag med att växtskyddet har arbetsuppgifter av stor betydelse inom Norrland och påvisade de stora ekonomiska förluster, som växtsjukdomar och parasiter vålla jordbruk och trädgårdsskötsel där.

Röbäcksdalsutredningen anför vidare, att växtskyddsutredningen uttalat att det enligt dess mening kunde anses ligga i sakens natur, att växtskyddsverksamhet i form av växtpatologisk forskning och upplysning måste utgöra en integrerande del av forskningsinstitutionen.

För egen del anför Röbäcksdalsutredningen, att växtskyddsutredningens motivering för inrättande av en växtskyddsfilial i Norrland och dennas förläggning till Röbäcksdalen synes vara fullt bärande. Utredningen är i likhet med växtskyddsutredningen av den bestämda uppfattningen att en dylik filial snarast bör inrättas, så att den kan träda i viss verksamhet redan vid ingången av budgetåret 1952/53.

I betänkandet anföres härefter, att växtskyddsutredningen räknat med att det vid full utbyggnad av filialen kommer att erfordras en föreståndare i Ce 27, en assistent i Cf 19, en förman i Ce 11 samt ett kontorsbiträde i Cf 4. Detta växtskyddsutredningens förslag beträffande personal och dennas lönegradsplacering kan Röbäcksdalsutredningen för sin del helt biträda. Emellertid synes filialen successivt böra utbyggas till denna storleksordning. För första verksamhetsåret böra enligt Röbäcksdalsutredningens uppfattning endast anställas en föreståndare och ett kontorsbiträde. Utgifterna härför beräknas till 20 200 kronor. Befattningen som filialföreståndare bör enligt Röbäcksdalsutredningens förslag intagas i personalförteckningen för växtskyddsanstalten.

Röbäcksdalsutredningen framhåller vidare, att förläggningen av en växtskyddsfilial till Röbäcksdalen förutsätter, att filialens lokalbehov tillgodoses genom nybyggnad. I samband med beräkningarna av lokalbehovet för de institutionsfilialer, som föreslås skola förläggas till Röbäcksdalen, har utredningen övervägt, i vilken utsträckning flera institutioner kunna och böra inrymmas i samma byggnad. Såsom framgår av det följande föreslår utredningen under viss förutsättning jämväl inrättandet av en filial till statens centrala frökontrollanstalt vid Röbäcksdalen. Det synes ej vara förenat med några olägenheter att inrymma växtskydds- och frökontrollfilialerna i en gemensam byggnad. Om båda filialerna upprättas samtidigt anser utredningen därför att en för dem gemensam institutionsbyggnad bör uppföras.

Med ledning av uppgifter från växtskyddsutredningen och statens centrala frökontrollanstalt har Röbäcksdalsutredningen gjort vissa beräkningar angående lokalbehovet för de båda filialerna. På grundval av det sålunda beräknade lokalbehovet har byggnadsstyrelsen sedan uppgjort skisser och kostnadsberäkning för dels särskild byggnad för växtskyddsfilialen, dels gemensam byggnad för denna filial och frökontrollfilialen. Det första alternativet har beräknats kosta 300 000 kronor och det senare 637 000 kronor.

För anskaffning av nödvändig utrustning till växtskyddsfilialen erfordras enligt växtskyddsutredningens förslag, till vilket Röbäcksdalsutredningen ansluter sig, ett belopp av 25 000 kronor.

Röbäcksdalsutredningen framhåller, att den föreslagna institutionsbygg-

naden knappast kan beräknas vara färdig att tagas i bruk förrän sommaren 1953. En förutsättning för att verksamheten vid filialen skall kunna börja vid ingången av budgetåret 1952/53 är således att tillfälliga lokaler kunna anskaffas. Utredningen har i samråd med Västerbottens läns hus-hållningssällskap undersökt möjligheterna härför. Den har därvid funnit att det bör vara möjligt att som ett provisorium hyra lämplig lokal. Förutom härför erforderligt belopp behövas medel till bestridande av kostnader för resor, sjukvård, expenser och övriga utgifter. Vad resekostnaderna angår är det önskvärt, att föreståndaren skall ha möjlighet att följa växtskyddsverksamheten i Norrland. Med hänsyn till de stora avstånden därstädes torde emellertid dessa kostnader komma att bli förhållandevis höga redan under filialens första verksamhetsår. Utredningen har beräknat driftskostnaderna för filialen för budgetåret 1952/53 till följande belopp:

	Kronor
Hyra	1 500
Resor	3 000
Sjukvård	100
Expenser	1 000
Övriga utgifter	1 900
	Summa driftskostnader 7 500

Filial till statens centrala frökontrollanstalt.

Röbäcksdalsutredningen erinrar om att även frågan om inrättande av en filial i Norrland till statens centrala frökontrollanstalt behandlats av ett flertal utredningar och senast av 1950 års frökontrollutredning i dess den 27 juni 1951 avgivna betänkande med förslag rörande organisationen av frökontrollverksamheten. Ur detta återger Röbäcksdalsutredningen i sitt betänkande bland annat följande.

Frökontrollutredningen har för sin del icke tagit ställning till de speciellt norrländska önskemål, som kunna läggas på denna fråga, utan inskränkt sig till att bedöma spörsmålet ur synpunkten, om behov av en sådan filial kan sägas förefinnas. Vid sådant förhållande torde först antalet norrländska utsädesprov, som sistförflutna räkenskapsår undersöktes vid statliga eller statsunderstödda frökontrollanstalter, böra redovisas.

Antalet norrländska prov undersökta budgetåret 1949/50 vid

Anstalten i Torsta	Anstalten i Luleå	Statens centrala frökontrollanstalt	Summa prov
1 370	1 001	1 549	3 920

Även om all norrländsk frökontrollverksamhet koncentreras till den föreslagna filialen, synes sålunda verksamheten bli av förhållandevis ringa omfattning, särskilt då oljeväxtundersökningar i nämnvärd utsträckning knappast kunna påräknas som komplement till de egentliga utsädesanalyserna. Enligt utredningens mening torde beaktansvärda skäl kunna anföras mot en centralisering av den norrländska frökontrollverksamheten. De stora avstånden äro otvivelaktigt en faktor, som i detta sammanhang kräver uppmärksamhet. Det synes nämligen med hänsyn härtill i hög grad

tvexsamt, om en statlig filialanstalt kan tänkas utöva den stimulerande inverkan på de skilda landsdelarnas jordbruk, som kanske särskilt i Norrland måste krävas av en frökontrollanstalt. Av de prov, som skulle undersökas vid en till Norrland förlagd filial, torde en betydande del falla på Gävleborgs län. Dess jordbrukare och utsädeshandlare kunna emellertid knappast betjänas bättre av en filial vid Röbbäcksdalen än av frökontrollanstaltens huvudinstitution å Bergshamra. I anledning av lantbruksstyrelsens förslag i denna del förklarade också Gävleborgs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott sig starkt betvivla, att någon för fröodling och frökontroll stimulerande kontakt skulle kunna uppstå mellan fröodlare i södra Norrland och filialen vid Röbbäcksdalen. Det synes sålunda kunna ifrågasättas, om icke verksamheten vid filialen blir än mera begränsad genom att den får svårt att till sig knyta intressena i södra Norrland. Enligt utredningens mening skulle filialen i vart fall icke bli av den omfattning, att tillräckliga skäl för närvarande finnas för dess inrättande. Med hänsyn till det anförda och då flertalet norrländska hushållningssällskap ej synas övertygade om förslaget lämplighet, har utredningen icke ansett erforderligt att i sitt betänkande till närmare övervägande upptaga frågan om inrättande av en till Norrland förlagd filial av statens centrala frökontrollanstalt. Utredningen vill dock betona, att utredningen härmed icke velat bestrida betydelsen av att en viss frökontrollverksamhet bedrivs i Norrland. Enligt utredningens mening torde dock frågan om organisationen och omfattningen av denna verksamhet böra upptagas till ett mera ingående övervägande först i samband med utbyggande av forskningsinstitutionen vid Röbbäcksdalen. Tills detta spörsmål fått sin lösning, torde de lokala frökontrollanstalterna i Torsta och Luleå utan olägenhet kunna bibehållas vid sin nuvarande verksamhet.

Röbbäcksdalsutredningen uttalar rörande denna fråga, att vad frökontrollutredningen anført synes ge den uppfattningen, att behovet av en ytterligare frökontrollverksamhet i Norrland icke vare sig är eller kan bli särskilt stort. Röbbäcksdalsutredningen anser emellertid att frågan bör övervägas från något andra synpunkter än dem, från vilka frökontrollutredningen utgått. Den framhåller sålunda att den norrländska utsädesodlingen utvecklats ganska snabbt under senare år. Detta gäller såväl odling av stråsåd som odling av vallväxtutsäde. Härför kunna många bevis anföras men utredningen anser tillräckligt att hänvisa till följande siffermässiga översikt över de mängder vallväxtfrö, som utvunnits vid renserierna i de två nordligaste länen.

	Västerbottens län			Norrbottnens län		
	Kg rensat frö			Kg rensat frö		
	Rödsklöver	Timotej	Summa vallväxtfrö	Rödsklöver	Timotej	Summa vallväxtfrö
1924	8 043	4 169	20 356	2 582	5 203	9 619
1928	2 539	5 098	13 413	1 789	1 903	5 141
1932	1 935	6 235	11 417	437	2 912	5 024
1936	15 043	12 166	34 524	2 596	7 601	19 232
1940	16 246	19 966	48 666	1 772	11 092	16 105
1944	19 503	41 241	96 737	3 796	26 446	38 854
1948	26 921	43 824	110 491	19 311	39 299	86 546

Av det anförda siffermaterialet framgår enligt utredningen, att utsädesrensningen ökat anmärkningsvärt från mitten av 1930-talet. År 1948 rensades sålunda i både Västerbottens och Norrbottens län mer än tio gånger så mycket utsäde som år 1932. Denna ökning av vid renserier utvunnen mängd utsäde motsvaras givetvis av en liknande ökning i den totala utsädesproduktionen.

I betänkandet anföres vidare, att det i Norrland producerade utsädet till övervägande del användes i egen odling. Endast en begränsad del därav saluföres. Rensningen utföres vid ett stort antal mindre renserier, vilkas resurser för utsädesrensning äro ganska varierande. Utsädet blir därför av tämligen ojämn kvalitet. Enligt utredningen äro jordbrukarna själva tyvärr ofta ej angelägna om att förvissa sig om den framställda utsädesvarans kvalitet. Analysering av utsädet förekommer i synnerligen begränsad omfattning i Norrland. Anledningen härtill torde bland annat vara att analyskostnaderna bli betungande, då utsädespartierna i regel äro förhållandevis små. Utredningen anser därför att behov föreligger av ett analysförfarande, som är speciellt anpassat för den norrländska utsädesodlingen.

Vid en bedömning av behovet utav en frök kontroll för norrländsk utsädesproduktion bör enligt utredningen hänsyn tagas till följande speciella förhållanden:

1. Den norrländska utsädesodlingens utveckling.
2. Utsädesodlingen är till huvudsaklig del en husbehovsodling.
3. Renseriernas behov av speciella analyser av den rensade varans utsädesvärde.
4. Behovet av ett särskilt med hänsyn till utsädespartiernas ringa storlek anpassat analysförfarande.

För en frök kontrollverksamhet med uppgift att stödja norrländsk utsädesproduktion erfordras enligt utredningens mening dels ingående kännedom om denna produktions speciella karaktär, dels en sådan organisation, att produktionen kan följas i detalj. Ur dessa synpunkter är det ett berättigat önskemål att frök kontrollverksamheten får så stark lokal förankring som möjligt. För närvarande finnas två lokala frök kontrollanstalter i Norrland, förlagda till Torsta vid Östersund och till Luleå. Dessa betjäna i första hand jordbrukarna och utsädeshandlarna i Jämtlands och Norrbottens län. Kontrollen av den omfattande utsädesproduktionen i de tre övriga länen utövas till övervägande del av den centrala anstaltens huvudstation i Bergshamra.

Utredningen anser att en utvidgning av den lokala frök kontrollverksamheten i Norrland kan genomföras efter olika linjer. Exempelvis skulle de båda befintliga anstalternas analysverksamhet kunna utökas. En sådan lösning av problemet är emellertid icke möjlig med hänsyn till anstalternas relativt begränsade maximala årskapacitet (2 500 prov per anstalt). Vidare vore det enligt utredningen tänkbart att inrätta lokala anstalter inom varje län. En dylik organisation skulle emellertid icke endast erfordra stora anslag utan även medföra en icke önskvärd splittring av frök kontrollarbetet.

Utredningen vill för sin del föreslå dels att de nuvarande lokala anstalterna skola bibehållas så länge de kunna drivas med oförändrade statsanslag samt lokalt intresse finnes för dem, dels att en filial till den centrala frökontrollanstalten skall inrättas i Norrland. Filialens arbetsområde skulle till en början omfatta Västerbottens och Västernorrlands län samt Hälsingland. Om de norrländska jordbrukarna kunna göras uppmärksamma på värdet av en effektiv frökontroll, torde framdeles från detta område med dess omkring 40 000 brukningsdelar över 2 hektar kunna emotses minst 10 000 prov årligen. En synnerligen viktig uppgift för föreståndaren för ifrågasvarande filial skulle således vara att bland jordbrukarna verka för upplysning om utsädesfrågor och behovet av utsädets analysering. Vid utövande av denna upplysningsverksamhet skulle han få tillfälle att följa allmänna utsädesfrågor för Norrland. Därigenom skulle det bli möjligt för honom att lämna värdefulla råd och anvisningar till hushållningssällskapen för dessas arbete och upplysningsverksamhet för främjandet av utsädesodlingens utveckling.

Utredningen påpekar även att den utveckling, som norrländsk utsädesodling och växtförädling genomgått, har gjort att ökad fältkontrollverksamhet i Norrland blivit behövlig. En sådan kontrollverksamhet kan icke enbart förläggas till södra och mellersta Sverige med hänsyn till att vid odling särskilt av korsbefruktare icke alltid samma egenskaper framträda på sydligare växtplatser som i Norrland. Sålunda framkomma vissa egenskaper, såsom exempelvis resistens mot för norra Sverige specifika växtsjukdomar, endast vid odling i Norrland. Behovet av fältkontrollverksamhet i Norrland motiverar enligt utredningen särskilt att en filial till frökontrollanstalten skall inrättas. Sådan verksamhet är nämligen förbehållen den centrala anstalten eller filial till denna.

För det fältkontrollarbete för Norrland, som utredningen ifrågasätter vid filialen, fordras ett inom landsdelen förhållandevis nordligt beläget kontrollfält. Med hänsyn härtill och då lämplig försöksjord finnes tillgänglig vid Röbbäcksdalen, synes det utredningen väl motiverat att den föreslagna frökontrollfilialen skall förläggas till Röbbäcksdalen. Detta anses förmånligt även ur andra synpunkter, icke minst med hänsyn till det samarbete, som då skulle kunna äga rum mellan denna filial och de övriga filialerna. Därtill kommer enligt utredningen, att fröodlingen i Västerbottens län, som tidigare nämnts, befinner sig i mycket kraftig utveckling och har nått en omfattning fullt jämförbar med vad som är fallet i övriga norrländska län.

Utredningen finner starka skäl tala för att utbyggnaden av filialen bör genomföras så, att verksamheten vid denna kan börja vid ingången av budgetåret 1953/54. Det framhålles emellertid samtidigt, att denna fråga kan komma att påverkas utav de åtgärder, vilka kunna föranledas av frökontrollutredningens förslag. En förutsättning för att verksamheten skall kunna börja vid nyssnämnda tidpunkt är vidare att erforderliga laboratorier och utrustning då finnas tillgängliga. Angående erforderliga lokaler och kostnader för uppförande av dessa hänvisar Röbbäcksdalsutredningen till vad

härom anförts i samband med behandlingen av växtskyddsfilialens lokalbehov. Kostnaderna för utrustning till frökontrollfilialen har utredningen beräknat till 45 000 kronor.

Någon personal anses icke behöva anställas under budgetåret 1952/53. Utredningen förordar i stället att erforderlig tillsyn över filialens utbyggnad och inredning under detta budgetår skall handhas av den centrala anstalten. Från och med budgetåret 1953/54 bör en befattning som föreståndare för filialen inrättas. För denna befattning ifrågasätter utredningen en placering i lönegrad Ce 27. Utredningen har för avsikt att efter samråd med styrelsen för frökontrollanstalten i ett följande betänkande framlägga förslag om anslag för anställande av föreståndare och till bestridande av omkostnader för filialen för budgetåret 1953/54.

Täckdikningsförsök.

I sitt betänkande den 12 december 1950 föreslog utredningen, att viss täckdikningsförsöksverksamhet skulle bedrivas vid Röbbäcksdalen. Som motivering härför anförde utredningen, att behov av sådan verksamhet föreläge i Västerbottens kustland samt att Röbbäcksdalsområdet vore lämpligt härför. Mot ifrågavarande förslag ha inga erinringar gjorts. Med anledning härav ha planer för sådan försöksverksamhet uppgjorts och särskilt försöksområde utsetts. Verksamheten, som avses skola börja våren 1952, kommer att bestridas av medel från tillgängliga anslag.

Organisationen av forsknings- och försöksverksamheten vid Röbbäcksdalen.

I betänkandet anföres, att utredningen ingående övervägt frågan, hur den föreslagna forsknings- och försöksverksamheten vid Röbbäcksdalen lämpligen bör organiseras. Därvid har det varit erforderligt att taga hänsyn till ett flertal olika faktorer. Utredningen hyser den uppfattningen, att var och en av de föreslagna filialerna vid Röbbäcksdalen i organisatoriskt hänseende bör jämföras med befintliga filialer till respektive riksinstitutioner. Riksinstitutionerna böra alltså ha liknande befogenheter i fråga om godkännande av försöksplaner, ekonomiska frågor m. m. gentemot filialerna vid Röbbäcksdalen som gentemot andra filialer. Å andra sidan synes det utredningen vara lämpligt, att filialerna få sin gemensamma karaktär av allmän norrländsk institution på något sätt markerad. Med hänsyn till sin uppgift att behandla specifikt norrländska jordbruksproblem böra filialerna ha goda förbindelser med de län, som beröras av deras verksamhet. Sådana förbindelser skulle exempelvis kunna upprättas genom att för ändamålet lämpliga representanter för det praktiska jordbruket inom respektive län utsågos med särskild uppgift att tillvarata det norrländska jordbrukets intressen. Dessa länsrepresentanter skulle tillsammans kunna bilda en nämnd med uppgift bland annat att fungera som ett samordnande organ för sådana frågor av för filia-

lerna gemensam natur, som kunna avgöras utan att styrelserna för respektive riksinstitutioner behöva höras.

Utredningen anser att ett dylikt organ på ett eller annat sätt bör inlemmas i den nuvarande organisationen av forsknings- och försöksverksamhet på jordbrukets område. Då det emellertid, enligt vad utredningen erfarit, är att vänta att 1950 års lantbruksförsökskommitté även kommer att framlägga förslag till organisationsformer för försöksverksamheten, vilka måste beröra forskningsinstitutionen vid Röbbäcksdalen, har utredningen icke ansett sig nu böra närmare ingå på denna organisationsfråga. Utredningen framhåller emellertid att den därför ingalunda underskattar betydelsen av densamma utan tvärtom anser det synnerligen viktigt, att frågan snarast löses. Utredningen kommer därför att framlägga förslag om organisationen i sitt slutbetänkande.

Yttrandena.

Allmänt. Samtliga remissinstanser utom statskontoret tillstyrka utredningens förslag eller lämna desamma utan väsentliga erinringar. Statskontoret anför att ämbetsverket med hänsyn till rådande statsfinansiella läge finner det uppenbart, att väsentliga reduceringar måste vidtagas i det utbyggnadsprogram, som utredningen uppgjort såsom en första etapp. Några konkreta förslag till nedsättning av de belopp, som för nästa budgetår äskats för anläggande av filialer m. m. vid Röbbäcksdalen, anser sig dock ämbetsverket svårigen kunna framlägga.

Beträffande de yttranden, där mera allmänna synpunkter anförts, kan i övrigt nämnas, att *lantbruksnämnden i Gävleborgs län och hushållningssällskapet i samma län* i princip livligt tillstyrka utredningens förslag med hänsyn till den intensifiering av arbetet för jordbrukets utveckling, som ägt rum under senare år. Sistnämnda länsorgan hälsa förslagen med tillfredsställelse särskilt därför att forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område hittills icke utvecklats i Norrland i samma grad som i övriga delar av landet. Genom förslagen fastställs enligt ifrågavarande länsorgan en förbättrad turordning för Norrland i fråga om jordbrukets främjande.

Länsstyrelsen i Norrbottens län finner de av utredningen framlagda förslagen erforderliga. Först om dessa förverkligas torde enligt länsstyrelsen försöksgården med dess vetenskapliga institutioner få sådan omfattning och betydelse, att den kan verksamt bidra till en intensifiering och förbättring av jordbruket i Norrland. Länsstyrelsen understryker emellertid vikten av att icke all verksamhet skall centraliseras till Röbbäcksdalen. *Norbottens läns hushållningssällskap* tillstyrker utredningens förslag, då därigenom förutsättning skapas för att specifika norrlandsproblem på hithörande områden bättre än hittills kunna lösas på ett för den praktiske jordbrukaren tillfredsställande sätt.

Jämtlands läns hushållningssällskap erinrar i sitt yttrande, vilket även återopas av *länsstyrelsen i samma län*, att sällskapet redan tidigare framhållit det stora värde, som inrättandet av ifrågakvarande forskningsinstitution kommer att få för det norrländska jordbruket och dess fortsatta utveckling. Sällskapet understryker det angelägna i att arbetet vid institutionen snarast möjligt kommer i gång. De utbyggnadsarbeten, som förordats av utredningen, böra därför enligt sällskapet icke längre uppskjutas. Det synes sällskapet även nödvändigt att den föreslagna personalen skall tillsättas, därest institutionen inom rimlig tid skall kunna bli funktionsduglig.

Styrelsen för statens maskin och redskapsprovninganstalter samt jordbrukets forskningsråd finna utredningens förslag väl motiverade. Liksom *Jämtlands läns hushållningssällskap* betonar rådet angelägenheten av att ifrågakvarande förslag snarast möjligt blir förverkligade samt att därvid behovet av försöksjord och de övriga resurser, som erfordras för verksamhetens bedrivande, tillgodoses. *Anstaltsstyrelsen* understryker att behovet av den föreslagna forsknings- och provningsverksamheten är påtagligt. *Styrelsen för statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader* tillstyrker förslagen med hänsyn till behovet av en utvidgad försöksverksamhet vid det norrländska jordbruket.

Rörande de olika avsnitten av förslaget anföres i övrigt i yttrandena i huvudsak följande.

Statens lantbruksförsöks arbetsuppgifter vid försöksgården och försöksgårdens organisation. De förslag, som utredningen framlagt beträffande lantbruksförsökens arbetsuppgifter vid försöksgården och försöksgårdens organisation, tillstyrkas eller lämnas i huvudsak utan erinran av *samtliga remissinstanser, som yttrat sig i frågan, utom av tre reservanter inom styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök*, nämligen *landshövdingen T. Å. Hovgard, lantbrukaren K. G. Brofalk och t. f. föreståndaren för statens centrala frökontrollanstalt K. J. S. Gadd*. Sistnämnda tre reservanter framhålla såsom sin åsikt, att försöksgården vid Röbbäcksdalen bör organiseras på samma sätt som övriga försöksgårdar och sålunda bland annat stå under ledning av en försöksgårdsföreståndare.

Beträffande de föreslagna växtodlings- och husdjursförsöken vid försöksgården anser *Västernorrlands läns hushållningssällskap* det mycket angeläget att försöksgården snarast möjligt beviljas anslag så att viktiga dylika försök kunna påbörjas. Såsom stöd härför anför sällskapet bland annat följande.

Det norrländska jordbrukets produktion har efter hand stegrats, vilket under senare år främst tagit sig uttryck i en kraftigt uppgående mjölkproduktion. Jordbrukets lönsamhet företer icke samma positiva utveckling. Möjligheterna att effektivt utnyttja arbetskraften på de förhållandevis små brukningsenheterna äro ej gynnsamma. Å andra sidan har brist på arbetskraft vid de inom norrländskt jordbruk kraftigt markerade arbetstopparna

bidragit till en mekaniseringsgrad, som i många fall ej är räntabel. En ytterligare intensifiering av jordbruksdriften med sikte på bättre utnyttjande av arbetskraften och maskinerna är dock en förutsättning för att lönsamheten skall förbättras. Men härvid måste man inrikta sig på andra produktionsområden, då ytterligare ökning av mjölkproduktionen för närvarande kan anses mindre önskvärd. Jordbruket har också sådana produktionsförutsättningar, att det jämsides med den nuvarande mjölkproduktionen i betydande utsträckning kan använda jorden för annan produktion. Den differentiering och intensifiering, som det norrländska jordbruket står inför, skärper dock angelägenheten av att hithörande problem skola lösas.

Även *lantbruksnämnden i Västernorrlands län* framhåller, att förutsättningar böra skapas för att verksamheten på försöksgården skall kunna upp-
tas så snart som möjligt.

Med hänsyn till att antalet kreaturslösa jordbruk i Norrland redan är betydande anse *lantbruksnämnden* och *hushållningssällskapet i Gävleborgs län* det angeläget, att bland växtodlingsförsöken även skola inrymmas försök till ledning för växtodlingens ordnande vid driften av kreaturslösa jordbruk.

Styrelsen för lantrbrukshögskolan och statens lantrbruksförsök jämte *högskolans lärarkollegium* och *försökskollegiet* föreslå att verksamheten vid Norrlandsavdelningen av statens jordbruksförsök skall benämnas jordbruksförsök i stället för växtodlingsförsök. Därigenom skulle omfattningen av den verksamhet, som skall bedrivas inom avdelningen, komma att framhåvas tydligare.

Länsstyrelsen i Norrbottens län uttalar, i anslutning till vad den förut framhållit om vikten av att icke all verksamhet skall centraliseras till Röbbäcksdalen, att den finner det tillfredsställande att utredningen föreslagit en utbyggnad av Öjebyns försöksgård i Norrbottens län så att husdjursförsöken där kunna utökas.

Norrbottens läns hushållningssällskap uppftar i detta sammanhang frågan om att till Röbbäcksdalen förlägga även en avdelning för svinstamkontroll. Beträffande detta spörsmål anför sällskapet bland annat.

Enligt sällskapets mening böra svinförsöken koncentreras till den försöksgård för husdjursfrågor, som redan anlagts vid Öjebyn. Sällskapet anser ej att sådana försök i och för sig omöjliggöra svinstamkontroll på samma gård. Men även bortsett från detta faktum synes det sällskapet i varje fall mindre tillfredsställande att nu låta uppföra ett svinhus vid Röbbäcksdalen endast för att utnyttja eventuellt tillgängligt specifikt svinfoder såsom potatis och vassle. Med hänsyn till den differentieringssträvan som försiggår, ej minst inom det norrländska jordbruket, torde det vara olyckligt att åstadkomma ett motsatt förhållande mellan det praktiska jordbruket och de allmänna institutionerna. Ett sådant motsatsförhållande kan eventuellt uppstå om en statlig försöksgård genom utnyttjande av exempelvis vassle från det gemensamma mejeriet åstadkommer en utökad fläskproduktion samtidigt som kanske andra producenter, åtminstone tidvis, få för ringa tillförsel av sådant foder. Den fläskproduktion, som utredningen ifrågasatt vid Röbbäcksdalens försöksgård, kan ej anses utgöra något försöksmoment i och för sig. Den försöksverksamhet som eventuellt erfordras beträffande tillgängliga fodermedel för fläskproduktionen, bör som redan anförts koncentreras till Öjebyn. Att vid Röbbäcksdalen finnes jord lämplig för potatisodling utgör enligt

sällskapet mening ej något avgörande skäl för fläskproduktionen. Försöksmoment, som här torde spela större roll för Norrlands jordbrukare, äro frågan om produktion av kvalitetspotatis för direkt konsumtion och de krav på jordmån, förkultur och gödsling som måste uppfyllas för att säkerställa höga skördar av sådan potatis.

Beträffande jordbruksdriften vid försöksgården betona styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök jämte högskolans lärarkollegium och försökskollegiet, att en utökning av försöksgårdens skogsmarksareal är synnerligen önskvärd. Erfarenheterna från andra norrländska försöksgårdar ha nämligen visat, att skogsmark i dessa trakter är nödvändig för jordbruksdriften.

I fråga om personalbehovet understryker Västerbottens läns hushållningssällskap att en driftsledare, såsom utredningen föreslagit, bör anställas vid försöksgården. Därigenom skulle enligt sällskapet skapas förutsättningar för en mera planmässig jordbruksdrift å gården. Sällskapet erinrar att den odlade jorden förvärvats från ett stort antal personer och att såväl hävd som grödornas art är mycket växlande. Det fordras därför rätt omfattande grundförbättringar och förberedelser, innan jorden kan tagas i anspråk för försöksändamål. En enhetlig ledning av arbetet är sålunda mycket betydelsefull för att försöksarbetet så snart som möjligt skall kunna sättas i gång.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök jämte högskolans lärarkollegium och försökskollegiet erinra i detta sammanhang om att försökskollegiet redan i sitt yttrande över utredningens betänkande del I förordat antingen att en föreståndare skulle tillsättas för försöksgården eller att den föreslagna förvaltarbefattningen skulle underställas icke blott utredningen utan även lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök (se prop. nr 45/1951, s. 10). Högskolestyrelsen och kollegierna understryka nu vad försökskollegiet anfört vid detta tillfälle. De anse det därför synnerligen angeläget, att en ordinarie föreståndare snarast möjligt skall utses för Norrlandsavdelningen av statens jordbruksförsök och att sålunda den statsagronombefattning, som utredningen föreslagit, kan tillträdas redan den 1 juli 1953.

Statskontoret ställer sig däremot avvisande till utredningens förslag om tillsättande av en förvaltare. Ämbetsverket hänvisar därvid till vad dåvarande departementschefen i propositionen nr 45/1951 anfört om att det icke syntes erforderligt att särskild förvaltare skulle tillsättas, innan verksamheten vid försöksgården igångsatts. Då detta knappast torde vara möjligt redan nästkommande budgetår, anser statskontoret att den nuvarande förvaltningsformen tills vidare bör bibehållas. Vad angår förslaget om inrättande av en statsagronombefattning i 29 lönegraden vid Norrlandsavdelningen av statens jordbruksförsök, finner statskontoret det icke välbetänkt att en dylik tjänst tillskapas på nuvarande stadium av planlägningsarbetet för försöksgårdens utbyggande. Ämbetsverket framhåller därvid även, att arbetsuppgifterna för ifrågavarande befattningshavare närmast torde motsvara

dem, som åvila försöksgårdsföreståndare vid statens lantbruksförsök. Sistnämnda befattningar hänföras emellertid till 27 lönegraden.

Rörande byggnadsfrågorna anför byggnadsstyrelsen att den biträtt utredningen vid planläggningen av dessa frågor utom beträffande ekonomibyggnaderna. Styrelsen understryker emellertid därvid att den icke ingått på någon detaljgranskning av de lokalprogram, som utredningen överlämnat till styrelsen. Vad angår de föreslagna ekonomibyggnaderna anser sig styrelsen icke kunna bedöma behovet och storleken av desamma. Styrelsen har emellertid för sin del i princip icke något att erinra mot sistnämnda förslag. De kostnader, som angivits för dessa byggnader, 185 000 kronor för nötkreaturstallet m. m. och 25 000 kronor för gödsvinstallet, synas styrelsen lågt beräknade.

Västerbottens läns hushållningssällskap understryker det angelägna i att uppförandet av ekonomibyggnader vid försöksgården snarast kan påbörjas. Tillgång på erforderliga byggnader är en av förutsättningarna för att försöksarbetet skall kunna sättas i gång så fort som möjligt. Norrbottens läns hushållningssällskap, som i övrigt tillstyrker utredningens byggnadsförslag, ifrågasätter om det icke bör anstå med uppförandet av ett svinhus till dess klarare riktlinjer uppdragits för en eventuell svinstamkontroll vid försöksgården.

Styrelsen för statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader förutsätter att anstalten får tillfälle att medverka vid projektering av djurstallar och andra ekonomibyggnader vid försöksgården. Anstalten behöver pröva vissa väggkonstruktioner och grundisoleringar samt utöva kontroll över klimatet i djurstallarna m. m. Vissa prov böra även utföras rörande värmeisoleringen i grönfodersilos under olika förhållanden. Anstalten betonar att nämnda försöksarbeten icke komma att belasta byggnadskostnaderna vid gården. Med försöken avses snarare att nedbringa dessa kostnader. Lantbruksnämnden i Västernorrlands län konstaterar med tillfredsställelse att utredningen i sitt betänkande upptagit den livsviktiga frågan om byggnadsteknisk forskning.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök jämte högskolans lärarkollegium och försökskollegiet påpeka att det föreslagna provisoriet i fråga om bostäder för personalen ej bör bli långvarigt.

Förslaget beträffande anskaffning av den maskinella utrustningen vid försöksgården har endast berörts i det yttrande, som styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök jämte högskolans lärarkollegium och försökskollegiet avgivit. De påpeka att det belopp, som i betänkandet upptagits för ändamålet, 32 000 kronor, torde behöva uppräknas med hänsyn till inträffade prisstegringar. Vidare anse samma remissinstanser att det delbelopp å 10 000 kronor, som föreslagits skola utgå för en första anskaffningsetapp under budgetåret 1952/53, torde vara för lågt för ändamålet. Denna summa kan knappast räcka till mer än inköp av en traktor med plog, som måste anskaffas redan från början. Då jämväl andra maskiner och redskap äro erforderliga, så snart försöksgården börjar sin verksamhet,

föreslå de att beloppet för nämnda budgetår skall bestämmas till 20 000 kronor.

Statskontoret anmärker att utredningen räknat med synnerligen omfattande kapitalinvesteringar för den första utbyggnadsetappen vid Röbbäcksdalen, för vilken medel skola anvisas under budgetåret 1952/53. Sålunda har utredningen enbart för byggnader och utrustning m. m. för avdelningen av statens lantbruksförsök ansett ett belopp av 1 113 500 kronor vara behövt. Med hänsyn till det statsfinansiella läget finner ämbetsverket det emellertid uppenbart, att väsentliga reduceringar måste vidtagas i detta utbyggnadsprogram. Några konkreta förslag till nedsättning av det belopp, som för nästa budgetår äskats för ändamålet, anser sig ämbetsverket emellertid svårigen kunna framlägga.

Filial till statens maskinprovningar. Inrättandet av en provningsavdelning vid Röbbäcksdalen tillstyrkes helt eller delvis med vissa reservationer i de yttranden, där frågan berörs.

Sålunda framhåller *lantbruksstyrelsen* vikten av att bland de föreslagna filialerna särskilt provningsavdelningen kommer till stånd. *Västerbottens läns hushållningssällskap* anför, att det livliga intresse för maskindrift och mekanisering, som nu råder inom det norrländska jordbruket, gör det angeläget att de lokala förhållandena noga beaktas vid den officiella provningen av jordbruksmaskiner och redskap. Detta önskemål kan tillgodoses i ökad omfattning, när en särskild provningsavdelning för Norrland inrättas.

Styrelsen för statens maskin- och redskapsprovningar påpekar att utredningens synpunkter beträffande den föreslagna provningsavdelningen helt ansluta till det förslag, som anstaltsstyrelsen i detta hänseende framlagt i sina anslagsäskanden för budgetåret 1952/53. Anstaltsstyrelsen anser, att ett genomförande av detta förslag är väsentligt för maskinprovningarnas möjligheter att bedriva verksamhet av reell betydelse för norrländskt jordbruk.

Lantbruksnämnden och hushållningssällskapet i Västernorrlands län ifrågasätta emellertid huruvida icke provningsavdelningen i det första skedet bör få stå tillbaka för den ur norrländsk synpunkt för närvarande mera angelägna växtskyddsverksamheten. Enligt *lantbruksnämnden* synes i så fall maskinprovningen i vad avser norrländsförhållanden ännu någon tid kunna bedrivas vid anstalten i Ultuna.

Lantbruksnämnden och hushållningssällskapet i Gävleborgs län understryka behovet av en maskinprovning, som är organiserad för norrländska förhållanden, men framhålla samtidigt önskvärdheten av att den nya institutionen i detta hänseende i första hand får karaktär av administrativt centrum. Nämnda remissinstanser anse nämligen med hänsyn till de särskilda och starkt skiftande förhållandena i fråga om topografi och jordmån, som utmärka stora delar av de norrländska jordbruksområdena, att redskap och maskiner böra provas under alla de olika faktiska fältförhållanden, som det

norrländska jordbruket bjuder. Detta förutsätter, att de redskap och maskiner, som äro avsedda särskilt för det mindre jordbruket i Norrland, böra — med Röbbäcksdalsfilialen som administrativt centrum — undergå prov inom såväl kust- som inlandsområdena.

Beträffande byggnadsfrågan för provningsavdelningen finner *lantbruksstyrelsen* i likhet med utredningen att särskilda byggnader böra uppföras för avdelningen. Den som alternativ föreslagna provisoriska lösningen av provningsavdelningens lokalfråga kan dock enligt styrelsen godtagas intill dess en särskild institution kommer att uppföras vid Röbbäcksdalen.

Jämtlands och Norrbottens läns hushållningssällskap tillstyrka det i betänkandet såsom alternativ I betecknade förslaget, vilket innebär nybyggnad för provningsavdelningen i omedelbar anslutning till försöksgården. Enligt sällskapen är det med hänsyn till den snabba utveckling, som mekaniseringen av jordbruket i Norrland genomgått under den senaste tiden, synnerligen angeläget, att de norrländska maskinfrågorna ägnas ett större intresse. En provisorisk lösning av lokalfrågan torde icke kunna tillgodose ett sådant önskemål och bör därför icke komma ifråga.

Filial till statens växtskyddsanstalt. Beträffande förslaget att förlägga en avdelning av statens växtskyddsanstalt till Röbbäcksdalen understrykes i *samtliga yttranden, där frågan berörts, med undanlag av statskontorets yttrande*, vikten av att förslaget skall genomföras utan dröjsmål. *Statskontoret* har förklarat sig vilja taga ställning till frågan i samband med att ämbetsverket avger yttrande över 1949 års växtskyddsutrednings betänkande.

Såsom motivering för ett omedelbart inrättande av en växtskyddsfilial vid Röbbäcksdalen anföres i flera av nyssnämnda yttranden att växtskyddet i Norrland hittills blivit mycket försummat. Uttalanden i denna riktning göras sålunda av, bland andra, *lantbruksstyrelsen* samt *Västernorrlands läns hushållningssällskap* och *länsstyrelsen i Västerbottens län*. Ifrågavarande *hushållningssällskap* och *länsstyrelse* erinra därvid att växtsjukdomar och insektsvärjningar utbreda sig alltmera i Norrland. Särskilt potatisen och grönsakerna angripas, varigenom stora värden gå förlorade. Det är därför nödvändigt att effektivisera motåtgärderna. Detta kan ske genom den föreslagna växtskyddsfilialen.

Västerbottens läns hushållningssällskap framhåller att inom övre Norrland föreligga så särpräglade betingelser i fråga om växtskyddsverksamheten, att det i hög grad är önskvärt och nödvändigt att den föreslagna växtskyddsfilialen kommer till stånd.

De två alternativa byggnadsförslagen — särskild byggnad för växtskyddsfilialen eller gemensam sådan för nämnda filial och filialen till statens centrala frökontrollanstalt — anser *styrelsen för statens växtskyddsanstalt* vara likvärdiga.

Lantbruksstyrelsen finner att ifrågavarande filialer med fördel kunna inrymmas i en gemensam institutionsbyggnad. Detta alternativ torde även vara mindre kostnadskrävande. Utredningen räknar emellertid icke med att den föreslagna institutionsbyggnaden skall kunna tagas i bruk förrän tidigast sommaren 1953. Med hänsyn härtill och då i Norrland synnerligen betydelsefulla uppgifter på växtskyddets område vänta på en lösning, förordar styrelsen att verksamheten skall sättas igång i provisoriska lokaler. På så sätt skulle verksamheten vid filialen kunna börja vid ingången av budgetåret 1952/53. Filialen skulle därigenom få tillfälle att snabbare vinna erfarenheter från det nya och i detta avseende föga kända verksamhetsfältet. Även *Västernorrlands läns hushållningssällskap* föreslår att — ifall nybyggnad icke omedelbart kommer att uppföras för växtskyddsfilialen — möjligheten bör undersökas att förlägga filialen till hyrda lokaler.

Filial till statens centrala frökontrollanstalt. Förslaget att förlägga en filial till centralanstalten till Röbbäcksdalen tillstyrkes eller lämnas utan erinran i yttrandena från *styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* jämte *högskolans lärarkollegium* och *försökskollegiet*, *styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt*, *länsstyrelserna i Jämtlands och Norrbottens län* samt *hushållningssällskapen i Västerbottens och Norrbottens län*. *Lantbruksnämnden* och *hushållningssällskapet i Gävleborgs län* tillstyrka förslaget men ifrågasätta samtidigt, om filialen kan komma att utöva någon stimulans på fröodling och frökontroll inom södra Norrland. *Västernorrlands läns hushållningssällskap* slutligen förordar, att inrättandet av ifrågavarande filial skall uppskjutas till dess bättre erfarenhet vunnits angående behovet av densamma. Såsom stöd härför anför sällskapet, att man även vid en viss utökning av frökontrollverksamheten bör kunna utnyttja kapaciteten hos de lokala frökontrollanstalterna i Torsta och Luleå.

Styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt anför, jämte det styrelsen i princip tillstyrker förslaget, vissa speciella synpunkter. Härvid berör styrelsen först frågan om arbetsuppgifterna vid filialen och anför därom bland annat följande.

I likhet med Röbbäcksdalsutredningen anser styrelsen kanske icke filialens — i vart fall ej dess blivande föreståndares — främsta uppgift ligga i att undersöka norrländska utsädesvaror utan fastmera i att verka som en propaganda-, upplysnings- och rådgivningscentral för att höja den hittills sorgligt försummade utsädeskulturen i Norrland. Filialföreståndarens verksamhet måste, åtminstone de första åren, huvudsakligen bestå i en utåtriktad tjänstgöring. Sålunda bör han vid resor söka personlig kontakt med odlarna inom vidsträckta områden, väcka och stimulera deras intresse för utsädesfrågor, särskilt beträffande vallutsäde, meddela dem nödiga kunskaper i att låta rensa och analysera det egna utsädet. Han bör söka kontakt med en större allmänhet genom föredrag och demonstrationer vid alla de tillfällen, då jordbrukare komma tillsammans, såsom vid utsädesutställningar och dylikt. För detta ändamål bör han även utnyttja radio, press och film. Vidare måste han stå i intim förbindelse med hushållningssällskapens tjäns-

temän och föreståndarna för renserierna samt arbeta för inrättandet av flera, större och bättre utrustade rensrier. Hans arbete skulle sålunda kunna jämföras med ett arbete som skulle utföras av en konsulent i utsädesfrågor för Norrland. Han bör också organisera uppsamlingsställen för utsädesprov, vilka därifrån kunna sändas till frökontrollfilialen. Kan ett sådant program genomföras med hjälp av en kunnig och energisk föreståndare, som dessutom bör äga grundlig kännedom om speciellt norrländska förhållanden i övrigt, bör utredningens förhoppning om förbättrade utsäden för Norrland och en väsentligt utvidgad analyseringsverksamhet vid den planerade filialen ej behöva bli en utopi. Att en statskonsulent för fröodling eller hushållningssällskapen genom sina tjänstemän skulle kunna uppnå samma resultat, förefaller fullständigt uteslutet. Verksamheten måste ha en fast replipunkt att falla tillbaka på, nämligen en välorganiserad frökontrollanstalt som ligger inom räckhåll.

Styrelsen anmärker vidare, att Röbbäcksdalsutredningen överskattat behovet av kontrollodlingar i Norrland. Fältkontrollverksamheten är enligt styrelsen av så speciell natur att den — vilket även framhållits av 1950 års frökontrollutredning — måste vara centraliserad. Styrelsen anför härom bland annat följande.

Det är av stor betydelse, att kontrollodlingarna förläggas till de delar av landet, där det mildaste klimatet är rådande. Skulle till exempel ett parti av norrlandsrödsklöver ha blivit uppblandat med medelsen eller tidig rödsklöver eller mindre hårdig senklöver, skulle dessa typer gå ut under vintern och icke kunna upptäckas vid en kontrollodling i Norrland. Genom vissa särkaraktärer kunna erfarenhetsmässigt tvärtom de speciella norrländska stammarna mycket väl identifieras vid kontrollodling i södra Sverige.

Då det erfordras lång utbildningstid, stor erfarenhet och träning samt ständigt fortsatta studier för att rätt handha kontrollodlingarna, kan det knappast förutsättas, att filialföreståndaren, vars huvuduppgift måste ligga inom helt andra verksamhetsgrenar, även skall besitta nödvändiga kunskaper på det speciella fältkontrollområdet. De av Röbbäcksdalsutredningen som motivering anförda undersökningarna rörande resistens mot vissa speciella sjukdomar hos rödsklöver höra väl närmast hemma hos växtskyddsanstaltens och försöksverksamhetens arbetsuppgifter. Resistensegenskaper av nämnt slag kunna knappast göras till föremål för fältkontrollmässig bedömning. Följden av att förlägga kontrollodlingar till Röbbäcksdalen skulle alltså bli att, om centralanstaltens fältkontrollavdelning såsom föreslagits förlägges till Skåne, reseavståndet per järnväg skulle bli nära 150 mil. Ty var och en av fältkontrollens specialister måste då bära ansvaret även för kontrollodlingarna av sina olika växtslag i Norrland. Ett dylikt system skulle kräva alltför stora kostnader och tidsförlust i förhållande till det relativt ringa antal kontrollparceller, som kan förväntas från Norrland; särskilt som dessa utan olägenhet och sannolikt säkrare kunna bedömas å de ordinarie kontrollfälten i Skåne. En dubbling i Skåne är dessutom ofrånkomlig.

Enligt Röbbäcksdalsutredningen motiverar behovet av fältkontrollverksamhet i Norrland särskilt, att en filial till frökontrollanstalten skall inrättas. Sådant verksamhet är nämligen enligt utredningen förbehållen den centrala anstalten eller filial av denna. Av vad som nyss anförts framgår, att denna motivering icke överensstämmer med den centraliserade organisation, som fältkontrollen har och alltjämt måste bibehålla. Att fältkontrollen skulle vara förbehållen såväl huvudanstalten som filialen är ej riktigt. Tvärtom tillhör fältkontrollen odelat huvudanstalten, även om personal vid filialen i Skåne i viss utsträckning anlitas för fältanalyserna.

Så vitt nu kan bedömas behöver således enligt styrelsen — utom viss mindre areal för studier av de norrländska rödklöverstammarna på ort och ställe — icke reserveras jord i någon större utsträckning vid Röbbäcksdalen för centralanstaltens fältkontrollavdelning. Självfallet kunna och böra däremot tjänstemännen vid frökontrollfilialen medverka vid fältkontrollens besiktningar av utsädesodlingar i Norrland, vilket dock torde få anses vara en anordning av mera intern natur.

Styrelsen berör slutligen frågan om de ekonomiska konsekvenserna av att inrätta en statlig frökontrollfilial i Norrland och anför härom följande.

Frökontrollutredningen utgick från det antagandet, att en statlig frökontrollfilial i Norrland skulle komma att ytterligare belasta statskassan och vidga klyftan mellan frökontrollanstaltens inkomster och utgifter. Det är också styrelsens fasta övertygelse, att en filial för Norrland skulle komma att i hög grad försämra frökontrollens finanser och ytterligare öka dess deficit. Bortsett från de relativt stora engångskostnaderna för nybyggnad och utrustning av filialen måste man nämligen räkna med stora årliga underskott för en verksamhet av antytt slag, förlagd till Norrland. Där finnas i regel inga större utsädesföretag, för vilka ett större antal fullständiga analyser kunde utföras eller en omfattande, inkomstbringande plombering verkställas. Huvudmassan av proven måste komma från jordbrukarna själva, för vilka en starkt rabatterad taxa är gällande. Proven äro därtill ofta av låg kvalitet och därmed svåranalyserade. Det blir då närmast statsmakternas sak att överväga, huruvida det gagn, direkt eller indirekt, för det norrländska jordbruket — och det gagnet kan enligt styrelsens mening skattas mycket högt — som inrättandet av en statlig frökontrollverksamhet i Norrland kommer att medföra, kan uppväga de ökade kostnaderna för statsverket. Om svaret blir jakande, bör denna frökontroll i fråga om medelsanskaffningen helt ställas i paritet med andra för jordbruket arbetande statliga forsknings- och försöksanstalter, vilkas verksamhet helt upprätthålles med statsmedel, t. ex. statens växtskyddsanstalt. Det går i detta fall ännu mindre än i andra att uppställa något krav på att den statliga frökontrollen skall vara självförsörjande.

Även *styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* framhåller i sitt yttrande, att filialen icke bör ha fältkontroll på sitt program, då sådan kontroll kan utföras billigare och bättre i södra Sverige.

I några yttranden understrykes önskvärdheten av att de nuvarande lokala frökontrollanstalterna, såsom utredningen föreslagit, skola få möjlighet att fortsätta sin verksamhet, så länge de kunna drivas med oförändrade statsbidrag. Samtidigt framhålls dock att det synes rimligt att de statsbidrag som nu utgå, skola få höjas i den mån så är motiverat med hänsyn till penningsvärdets försämring. Dylika uttalanden göras särskilt av *länsstyrelserna* och *hushållningssällskapen i Jämtlands och Norrbottens län*.

Som stöd för sin ståndpunkt beträffande frökontrollfilialens begränsade betydelse för fröodling och frökontroll inom södra Norrland anför *lantbruksnämnden* och *hushållningssällskapet i Gävleborgs län* i huvudsak följande.

Utredningen framhåller att behovet av en frökontrollfilial vid Röbbäcksdalen icke kan ses mot bakgrunden av det antal utsädesanalyser, som under senare år utförts vid frökontrollanstalterna i Torsta och Luleå, utan fastmer

mot bakgrunden av den snabba utveckling, som fröodlingen genomgått inom Västerbottens och Norrbottens län. Läggas dylika synpunkter på behovet av en frökontrollfilial, anse nämnden och sällskapet att i så fall Gävleborgs län, eventuellt Västernorrlands län, bör sättas först vid en utbyggnad av frökontrollväsendet. Som exempel kan nämnas att årsproduktionen av vallfrö, som passerar renserierna inom Gävleborgs län, är minst lika stor som den jämförbara kvantiteten i Västerbottens och Norrbottens län tillsammans. Nämnden och sällskapet äro emellertid icke villiga att tillmäta en större frökontrollanstalt avgörande betydelse för fröodlingens främjande inom deras intresseområde. Snarare anse de, att fröodlingens utveckling i första hand blir beroende av en kraftfull insats från respektive hushållningssällskaps sida. Men också en samverkan mellan ett hushållningssällskap och en mindre, lokal frökontrollanstalt innebär de största garantierna för intresse från odlarnas sida. Nämnden och sällskapet förordade således, att vid utbyggnad av frökontrollväsendet hänsyn skall tagas till samspelet mellan odlare, hushållningssällskap och frökontrollanstalt.

Organisationen av forsknings- och försöksverksamheten vid Röbbäcksdalen.
Spörsmålet om organisationen av verksamheten vid Röbbäcksdalen beröres endast i ett fåtal yttranden.

Styrelsen för statens maskin- och redskapsprovninganstalter anför att den av utredningen föreslagna organisationen med filialer av samma typ som de, vilka redan finnas vid respektive riksinstitutioner, är den enda tänkbara. Vidare anser styrelsen utredningens synpunkter beträffande filialernas lokala anknytning vara värda allt beaktande. En nämnd av föreslagen typ ingår även i det organisationsförslag, som styrelsen framlagt beträffande provningsavdelningen vid Röbbäcksdalen. Ifrågavarande nämnd överensstämmer till sin sammansättning helt med de provningsnämnder, som länge varit knutna till maskinprovningarnas nuvarande avdelningar och där visat sig vara värdefulla.

Norrbottens läns hushållningssällskap finner den organisationsform beträffande verksamheten vid Röbbäcksdalen, som utredningen föreslagit, tills vidare kunna vara lämplig.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök jämte högskolans lärarkollegium och försökskollegiet uttala sig slutligen om de filialer, som enligt utredningens förslag eventuellt vid en senare tidpunkt skola förläggas till Röbbäcksdalen. Bland dessa anse nyssnämnda remissinstanser en kemisk avdelning till lantbrukshögskolans och statens lantbruksförsöks analyslaboratorium vara särskilt välbehövlig. Om ett kemiskt laboratorium med tillräckliga resurser inrättas vid Röbbäcksdalen kunna där utföras dels analyserna för de övriga filialerna och dels en del av analyserna för lokaia försök i Norrland. Därigenom skulle analyslaboratoriet, vilket för närvarande är överbelastat med arbete, kunna beredas en viss lättnad.

Framställning om anslag till byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar för budgetåret 1952/53.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök (skr. 6/10 1951) hemställer, att för nästa budgetår ett belopp av 236 500 kronor skall anvisas till byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar. Beloppet fördelar sig å följande ändamål.

1. <i>Flahult</i>		
Dränering	4 500	
2. <i>Gisselås</i>		
a) Upprustning av byggnader	87 000	
b) Förbättring av dränering	35 000	122 000
3. <i>Öjebyn</i>		
Inköp av markområde		10 000
4. <i>Stenstugu</i>		
Upprustning		100 000
Summa kronor		236 500

Till motivering anför styrelsen i huvudsak följande.

1. På grund av en alltmer framträdande försumpning av stora delar av Flahults vitmossjord verkställdes redan under åren 1946 och 1947 täckdikning av en areal om cirka 12 hektar. Den dränering, som nu föreslås, avser återstående delen av det utsatta området.

2. Beträffande motiveringen för detta förslag torde få hänvisas till prop. nr 76/1950 s. 7. Högskolestyrelsen framhåller nu att det — därest statsmakterna skulle fatta beslut i ärendet under år 1952 och detta beslut skulle innebära att Gisselås bibehålles som försöksgård — är särskilt angeläget att den föreslagna upprustningen snarast äger rum. Styrelsen erinrar vidare i detta sammanhang om att försöksgårdsutredningen föreslagit inköp av föreståndarbostaden jämte tillhörande tomt och uthus för 51 000 kronor samt fastmarksjord och skog för 15 000 kronor. Under den nyss angivna förutsättningen anser styrelsen nödvändigt att medel anvisas även för dessa ändamål.

3. Ifrågavarande markområde, som ligger inom försöksgårdens område, omfattar något mer än fyra hektar åker och tomt. Bebyggelsen utgöres av ett bostadshus om ett rum och kök i mindre gott skick, en uthusbyggnad samt två lador. Fastigheten är taxeringsvärderad till 7 000 kronor, brandförsäkrad för 13 000 kronor och intecknad för 2 300 kronor. Med hänsyn till det värde, som markförvärvet har för försöksgården, finnes enligt styrelsen icke något att erinra mot köpeskillningens storlek.

4. I anslagsäskandena för innevarande budgetår begärdes för upprustning av Stenstugu gård å Gotland ett belopp av 200 000 kronor (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet, s. 3 under 6). Därav beviljades emellertid endast

100 000 kronor för en första etapp. Det återstående beloppet är avsett till reparation och ombyggnad av flera byggnader, bland annat mangårdsbyggnaden.

Departementschefen.

Vid 1949 års riksdag fattades principbeslut om att en statlig försöksgård skulle inrättas vid Röbbäcksdalen utanför Umeå ävensom att dit skulle förläggas viss forskningsverksamhet på jordbrukets område. Det första steget för förverkligande av detta beslut togs därefter vid 1951 års riksdag. Efter hemställan av Kungl. Maj:t (prop. nr 45/1951) anvisades nämligen då medel för inköp av den mark, som var avsedd att ingå i försöksgården, ävensom för iordningställande av markområdet.

Nyssnämnda proposition byggde på ett av Röbbäcksdalsutredningen den 12 december 1950 avgivet betänkande. I detta hade utredningen framhållit, att den första åtgärden för förverkligande av 1949 års principbeslut borde vara att utbygga själva försöksgården. Utredningen hade i betänkandet även föreslagit att för budgetåret 1951/52 medel skulle anvisas ej blott för inköp och iordningställande av marken utan även för uppförande av vissa ekonomibyggnader.

I propositionen framhöll dåvarande chefen för jordbruksdepartementet, att det syntes nödvändigt att forsknings- och försöksverksamheten vid Röbbäcksdalen skulle igångsättas etappvis. Eftersom en förutsättning för större delen av ifrågavarande verksamhet vore att för ändamålet lämpad mark stode till förfogande, borde enligt hans mening den första åtgärden vara att den erforderliga marken skulle förvärfvas och sättas i lämpligt skick. Där emot fann han övervägande skäl tala för att beslut om uppförande av ekonomibyggnader skulle fattas först i samband med beslut om uppförande av övriga för försöksgården behövliga byggnader.

Röbbäcksdalsutredningen har nu framlagt förslag om vissa ytterligare åtgärder för förverkligande av 1949 års principbeslut. Förslaget innebär till en början, att medel nu skola anvisas till uppförande av de byggnader, som erfordras för att verksamheten vid försöksgården skall kunna igångsättas — institutionsbyggnad, ekonomibyggnader och en tjänstebostad m. m. — samt till viss utrustning vid försöksgården. Härjämte föreslår utredningen emellertid även att filialer till statens växtskyddsanstalt och statens centrala frökontrollanstalt skola förläggas till Röbbäcksdalen och att en institutionsbyggnad skall uppföras för dessa filialer. Slutligen tillstyrker utredningen ett av styrelsen för statens maskin- och redskapsprovninganstalter i annat sammanhang framlagt förslag, att en till sagda anstalter knuten provningsavdelning skall inrättas för Norrland och förläggas till Röbbäcksdalen. Förslagen ha i huvudsak tillstyrkts av remissinstanserna.

För egen del anser jag, med hänsyn ej minst till den alltmer ökade betydelse som det norrländska jordbruket fått, det angeläget att den av 1949 års

riksdag i princip beslutade forsknings- och försöksverksamheten rörande det norrländska jordbruket snarast skall komma till stånd. En dylik verksamhet torde kunna väntas ge resultat av stort värde för jordbrukarna i denna del av landet och verksamt bidra till att förbättra det norrländska jordbrukets lönsamhet. Såsom redan min företrädare i ämbetet framhållit, torde det emellertid vara nödvändigt, att forsknings- och försöksverksamheten vid Röbbäcksdalen skall igångsättas etappvis. Den första etappen synes därvid böra omfatta försöksgårdens inrättande och försättande i arbetsdugligt skick. Då marken redan inköpts biträder jag alltså utredningens förslag, att medel nu skola anvisas för uppförande av de byggnader, som erfordras vid försöksgården, ävensom för anskaffande av viss utrustning för gårdens drift och för försöksverksamheten.

Det byggnadsprogram, som utredningen uppgjort beträffande försöksgården, upptager institutionsbyggnad jämte arbetshall och garage, ett mindre växthus, nötkreatursstall med loge m. m., svinstall, försökslada samt bostad till driftsledare. Kostnaderna för genomförande av detsamma har utredningen beräknat till sammanlagt 923 500 kronor. I stort sett kan jag godtaga detta byggnadsprogram. Vissa nedskärningar av de däri förutsatta utrymmena torde dock kunna vidtagas. Denna fråga torde därför böra uppmärksammas vid den vidare behandlingen av byggnadsärendet. Med hänsyn till kostnadsutvecklingen efter det beräkningarna gjordes anser jag det dock icke möjligt att på grund av det nu anförda nedräkna de av utredningen angivna beloppen i någon större omfattning. Jag förordar därför att för nu angivna ändamål skall beräknas ett belopp av sammanlagt 875 000 kronor.

Vad angår utredningens uppskattning av medelsbehovet för maskinell utrustning för gårdens drift ävensom för anskaffande av försöksutrustning synas de av utredningen angivna beloppen, 50 000 respektive 10 000 kronor, i och för sig kunna godtagas. Jag vill emellertid erinra om att jag i årets statsverksproposition (IX ht. s. 58) vid behandlingen av frågan om anslag till statens försöksgårdar uttalat, att Gisselås försöksgård bör nedläggas. Därest så sker, torde det bli möjligt att till Röbbäcksdalen överföra en del av den utrustning, som nu finnes vid Gisselås. Med hänsyn härtill synes förstnämnda belopp kunna minskas från 50 000 till 35 000 kronor. Även beloppet för anskaffande av försöksutrustning skulle måhända kunna nedsättas något. Den summa, som utredningen här angivit som erforderlig för budgetåret 1952/53, representerar emellertid endast en mindre del av det totala medelsbehovet för nu nämnda ändamål. Med hänsyn härtill och till önskvärdheten av att försöksgården så snart som möjligt skall erhålla en tillfredsställande försöksutrustning, anser jag någon nedprutning av det för ifrågavarande ändamål begärda beloppet icke böra komma i fråga.

Utredningens beräkning av medelsbehovet för anskaffande av inventarier till institutionsbyggnaden har icke givit mig anledning till erinran.

För utrustning och inventarier torde alltså böra beräknas sammanlagt (35 000 + 10 000 + 10 000 + 20 000 =) 75 000 kronor.

Mot utredningens beräkning av kostnaderna för själva driften av försöksgården under budgetåret 1952/53 har jag intet att erinra. För sagda ändamål torde alltså för nästa budgetår böra beräknas ett belopp av 11 000 kronor. Likaså förordar jag att för utvändiga ledningar, vägar och planeringsarbeten i enlighet med utredningens förslag skall beräknas ett belopp av 100 000 kronor.

I detta sammanhang torde jag även få beröra arbetsuppgifterna vid försöksgården samt dennas ställning i förhållande till statens jordbruksförsök ävensom personalbehovet vid densamma.

Vad först arbetsuppgifterna angår är det självfallet icke vare sig möjligt eller lämpligt att i förväg uppgöra något exakt arbetsprogram. Såsom utredningen anfört torde emellertid verksamheten vid Röbbäcksdalens försöksgård i främsta rummet böra taga sikte på de problem, som föreligga på växtodlingsområdet, medan husdjursförsöksverksamheten, på sätt även tidigare avsetts, huvudsakligen bör vara förlagd till Öjebyn. Detta bör självfallet ej utesluta, att även vissa husdjursförsök utföras vid Röbbäcksdalen. Av ekonomiska skäl torde dock härvid i regel endast sådana försök böra komma i fråga, som kunna genomföras utan nämnvärda extra kostnader. I anslutning till vad jag i årets statsverksproposition (IX ht. s. 127) anfört angående organisationen av svinstamkontrollen anser jag att det i vart fall för närvarande ej bör övervägas att vid Röbbäcksdalens försöksgård inrätta någon statlig station för svinstamkontroll.

I fråga om försöksgårdens ställning till statens jordbruksförsök har utredningen föreslagit en lösning, vilken avviker från vad som gäller för övriga försöksgårdar. Utredningen anser nämligen att försöksgården bör organiseras såsom en underavdelning inom statens jordbruksförsök och jämföras med jordbruksförsökens nuvarande avdelningar vid Ultuna. Förslaget har motiverats med att verksamheten vid Röbbäcksdalens försöksgård huvudsakligen bör inriktas på mera allmänna norrländska problem och därför i vissa avseenden får en annan karaktär än verksamheten vid en vanlig försöksgård. I överensstämmelse med denna sin inställning har utredningen även föreslagit, att försöksgården skall stå under ledning av en befattningshavare i högre tjänsteställning än den, som gäller för försöksgårdsföreståndarna, nämligen av en statsagronom i 29 lönegraden. Enligt min mening har emellertid utredningen icke förebragt tillräckliga skäl för att man här skulle göra någon avvikelse från vad som gäller för övriga försöksgårdar. Jag vill erinra om att exempelvis även vissa delar av den verksamhet, som bedrivs vid Öjebyn, äro inriktade på problem av mera allmänt norrländsk karaktär. Jag anser alltså, att Röbbäcksdalens försöksgård icke bör organiseras som en avdelning av statens jordbruksförsök utan i stället i organisatoriskt avseende bör intaga samma ställning som övriga försöksgårdar. Härav följer även att enligt min mening den av utredningen föreslagna statsagronombefattningen ej bör inrättas utan att ledningen av försöksgården bör omhändervhas av en försöksgårdsföreståndare i den för denna befattning gällande lönegraden.

Sedan staten den 1 juli 1951 övertog den mark, som skall ingå i försöksgården, ha vissa förberedande arbeten utförts. Bland annat har fullständig täckdikningsplan upprättats, och täckdikningen beräknas skola utföras under våren och sommaren 1952. Någon egentlig försöksverksamhet kan dock knappast tänkas bli påbörjad förrän nästföljande år. Utredningen har med hänsyn härtill även ansett, att någon försökspersonal ej erfordras under budgetåret 1952/53. I stället har den föreslagit dels att under sagda budgetår skall finnas en arvodesavlönad förvaltare vid försöksgården med uppgift att handha gårdens skötsel ävensom att ha överinseendet över planläggnings- och byggnadsarbetena vid gården, dels att vid 1952 års riksdag principbeslut skall fattas om att en statsagronombefattning skall inrättas vid ingången av budgetåret 1953/54. Vad angår frågan om förvaltningen av egendomen vill jag erinra om att min företrädare i ämbetet i den förut omförmälda propositionen nr 45/1951 uttalade att det icke syntes erforderligt, att en särskild förvaltare skulle tillsättas innan verksamheten vid försöksgården satts i gång. Området borde i stället tills vidare kunna förvaltas av domänverket. Detta borde därvid kunna erhålla biträde från lantbruksnämnden beträffande skötseln av åkerjorden och arbetena för att iordningställa marken. I vad gällde frågan om en särskild förvaltare skulle anställas eller ej biträdde riksdagen (jordbruksutskottets utl. nr 37; r. skr. nr 334) förslaget. Däremot förordade riksdagen att markområdet tills vidare skulle förvaltas av lantbruksnämnden. Någon anledning att nu intaga en annan ståndpunkt i denna fråga synes ej föreligga. Jag anser alltså, att någon särskild förvaltare ej heller bör anställas för budgetåret 1952/53 utan att förvaltningen under sagda år bör vara anordnad på det sätt, som angivits i jordbruksutskottets utlåtande nr 37/1951. Därest det skulle visa sig möjligt att i viss utsträckning börja verksamheten vid försöksgården redan våren 1953, torde emellertid hinder ej böra möta mot att förvaltningen övertages av en försöksgårdsföreståndare med avlönning i form av arvode. Kostnaderna härför torde i så fall få bestridas ur lantbrukshögskolans och statens lantbruksförsöks avlöningsanslag, vilket i dylikt fall i mån av behov bör få överskridas med erforderligt belopp.

Vad angår den av utredningen föreslagna statsagronombefattningen framgår av vad jag redan tidigare anfört, att jag ej kan biträda utredningens åsikt, att en sådan befattning bör inrättas. Spörsmålet om inrättande av en ny tjänst som försöksgårdsföreståndare torde, liksom frågan om personalbehovet i övrigt vid försöksgården, få upptagas vid 1953 års riksdag.

Vad jag hittills anfört har endast gällt försöksgården vid Röbbäcksdalen. Utredningen har emellertid föreslagit ett ytterligare utbyggande av den planerade forsknings- och försöksinstitutionen vid Röbbäcksdalen. Utredningen har sålunda förordat, att medel under nästa budgetår skulle anvisas för uppförande av en institutionsbyggnad, vilken skulle inrymma filialer till statens växtskyddsanstalt och statens centrala frökontrollanstalt eller alternativt, allenast en filial till växtskyddsanstalten. Härjämte har utredningen

uttalat sig för att en till statens maskin- och redskapsprovninganstalter hörande provningsavdelning skulle inrättas vid Röbbäcksdalen.

Rörande dessa förslag vill jag först helt allmänt framhålla att det, om verksamheten vid Röbbäcksdalen skall kunna få den betydelse för det norrländska jordbruket, som från början varit avsedd, uppenbarligen icke är tillräckligt att en försöksgård inrättas där. För att så skall bli fallet torde det nämligen fordras mera omfattande personella och materiella resurser, som göra det möjligt att ingående beakta de olika sidorna av det norrländska jordbrukets skiftande problem. Ur dessa synpunkter kan jag i princip ansluta mig till utredningens uppfattning om det önskvärda i att samtliga de nu nämnda tre grenarna av det statliga forsknings- och försöksarbetet till jordbrukets tjänst skola bli representerade vid Röbbäcksdalen. Särskilt angeläget synes det mig härvid vara, att filialen till statens växtskyddsanstalt skall komma till stånd. Såsom jag redan tidigare framhållit är det emellertid nödvändigt att igångsätta forsknings- och försöksverksamheten vid Röbbäcksdalen etappvis. Redan de investeringar, som erfordras för själva försöksgården, representera ett mycket avsevärt belopp. Med hänsyn även till den begränsning, som måste iakttagas i fråga om byggnadsverksamheten, kan jag ej förorda att därutöver betydande medel skulle anvisas till byggnadsarbeten vid Röbbäcksdalen under nästa budgetår. Jag vill i detta sammanhang erinra om att jag i årets statsverksproposition vid behandlingen av anslagen till statens maskin- och redskapsprovninganstalter (IX ht. s. 202) förklarat mig icke för närvarande vara beredd att tillstyrka inrättandet av en särskild provningsavdelning i Norrland. Jämväl lösningen av frågan om inrättande av en särskild Norrlandsfilial till statens centrala frökontrollanstalt torde under rådande förhållanden få uppskjutas. Vad till slut angår frågan om inrättande av en filial till statens växtskyddsanstalt har utredningen ansett, att denna filial borde komma till stånd redan innan dess byggnadsfråga blivit definitivt löst och då tills vidare inrymmas i förhyrda lokaler. Utredningen har även framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för en dylik filial under budgetåret 1952/53. Såsom tidigare nämnts har emellertid 1949 års växtskyddsutredning framlagt ett förslag rörande organisationen av den statliga växtskyddsverksamheten. I detta förslag behandlas frågan om behovet av filialer till växtskyddsanstalten såväl i Norrland som i övriga delar av landet. Det synes lämpligt, att ställningstagandet till frågan om en dylik Norrlandsfilial skall ske i samband med behandlingen av växtskyddsutredningens övriga förslag. Beredningen av dessa beräknas bli avslutad inom den närmaste tiden. Jag anser mig därför ej för närvarande böra taga ställning till frågan, huruvida någon dylik filial bör inrättas redan under budgetåret 1952/53, utan torde åter få anmäla denna fråga för Kungl. Maj:t i samband med övriga frågor rörande organisationen av växtskyddsverksamheten.

Till slut torde jag här även få behandla den framställning, som styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök gjort om anslag till bygg-

nadsarbeten m. m. vid övriga försöksgårdar för budgetåret 1952/53. Enligt min mening böra kostnaderna för dränering vid Flahult bestridas inom ramen för det anslag å 192 000 kronor, som äskats under nionde huvudtiteln för nästa budgetår. Däremot synas i enlighet med vad högskolestyrelsen hemställt för inköp av ett markområde vid Öjebyn böra beräknas 10 000 kronor. Jag anser det vidare angeläget, att upprustningen av byggnaderna vid Stenstugu gård på Gotland skall fortsättas och tillstyrker alltså högskolestyrelsens hemställan om anvisande av 100 000 kronor för detta ändamål. Vad däremot angår Gisselås har jag i annat sammanhang uttalat att denna försöksgård bör nedläggas. Under sådana förhållanden kan jag ej förorda, att medel skola anvisas för upprustning av byggnaderna eller förbättring av dräneringen vid denna försöksgård. Sammanlagt skulle alltså för nu angivna ändamål erfordras 110 000 kronor.

Sistnämnda summa å 110 000 kronor ävensom det belopp å 100 000 kronor, vilket jag förordat skola beräknas för utvändiga ledningar, vägar och planeringsarbeten vid Röbbäcksdalen, torde böra anvisas å kapitalbudgeten för nästa budgetåret såsom ett investeringsanslag med titeln Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar under Statens affärsverksfonder: Domänverket. Jag har i det föregående föreslagit, att 875 000 kronor skola anvisas till uppförande av byggnader vid Röbbäcksdalen. I den mån byggnaderna erfordras för försöksgårdens drift, vilket torde vara fallet med nötkreaturstallet, svinstallet och bostaden till driftsledare, torde jämväl denna anvisning böra ske under nyssnämnda anslag. Kostnaderna för uppförande av dessa byggnader torde böra beräknas till sammanlagt 270 000 kronor. Förevarande anslag torde sålunda böra uppföras med $(110\ 000 + 100\ 000 + 270\ 000 =)$ 480 000 kronor.

Återstående del av beloppet 875 000 kronor, 605 000 kronor, vilken huvudsakligen avses för byggnader för försöksverksamheten, torde böra anvisas såsom ett investeringsanslag under Statens allmänna fastighetsfond och benämnas Byggnadsarbeten för försöksgård vid Röbbäcksdalen.

De medel, som jag i det föregående föreslagit skola anvisas för anskaffande av inventarier och utrustning till försöksgården, torde böra anvisas å driftbudgeten för nästa budgetår i form av ett reservationsanslag. Av praktiska skäl torde jämväl det belopp å 11 000 kronor, vilket ansetts erforderligt för att täcka kostnaderna för gårdens drift under budgetåret 1952/53, böra bestridas från nämnda anslag. Detta, som torde böra benämnas Inventarier och utrustning m. m. för försöksgård vid Röbbäcksdalen, skulle sålunda behöva uppföras med $(75\ 000 + 11\ 000 =)$ 86 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) å riksstaten för budgetåret 1952/53 under nionde huvudtiteln till *Inventarier och utrustning m. m. för försöksgård vid Röbbäcksdalen* anvisa ett reservationsanslag av 86 000 kronor;

- 2) å kapitalbudgeten för budgetåret 1952/53 anvisa
- a) under Statens allmänna fastighetsfond till *Byggnadsarbeten för försöksgård vid Röbbäcksdalen* ett investeringsanslag av 605 000 kronor,
 - b) under Statens affärsverksfonder: Domänverket till *Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar* ett investeringsanslag av 480 000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Malte Olsson.